

LUNDS
UNIVERSITET

En avvärjande spark i huvudet

- Rättssociologisk analys av hur våld uppfattas i rätt och samhälle

Abstract

How is violence perceived? How society and the legal system perceive violence is the key issue in this essay. In court there are different people that all have their own view of how they perceived the violence presented in a case. The meaning of the used violence and the impact on the target is experienced differently depending on which role each person takes in the violence. Since the experience can be so different and therefore the way you perceive the occurred violence different, it is a difficult task for the court to understand the violence as objectively and as accurate as possible.

The way you perceive violence has in many studies shown to differ with between sexes. A well established image of the weaker woman who is defenseless to the stronger man also tends to taint our image of how we perceive a violent situation. Whether it is a man who uses violence against a woman, a woman who uses violence against man or the same sex using violence on one another, we tend to be tainted of our perception of the sex. This essay takes a closer look on how court and the society perceive violence and how similar their view on violence is. In this essay the conclusion is that there are some differences in how violence is viewed upon but mostly a lot of similarities.

Keywords: violence, court, society, power, gender

Nyckelord: våld, rätten, samhället, makt, genus

Antal ord: 16 435

Innehållsförteckning

1	Motivet till detta arbete	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Rättssociologisk relevans	3
1.3	Uppsatsens disposition	3
2	Vad är våld?	4
2.1	Historisk syn på våldets orsak	4
2.2	Olika former av våld	5
2.2.1	Relationsvåld och genus.....	6
2.3	En förändrad syn på våld.....	8
2.4	Förtroende för rättsväsendet.....	9
3	Metod och genomförande	10
3.1	Avgränsande av material.....	10
3.2	Urval.....	10
3.2.1	Tingsrätter	11
3.2.2	Domarna	11
3.3	Genomförande.....	12
3.3.1	Insamlande av domar från Tingsrätten.....	12
3.3.2	Textanalys av domar	13
3.3.3	Sammanställande av resultaten	13
3.4	Validitet och reliabilitet.....	14
3.5	Etiskt prövande.....	15
4	Teoretiskt perspektiv	16
4.1	Christie	16
4.2	Foucault.....	17
5	Syn på våldet i domar - resultat och analys	21
5.1	De tilltalade	21
5.1.1	Betydelsen av kön samt antal gärningsmän	24
5.2	Gemensamma berättelser och betydelsen av kön.....	28
5.2.1	Domstolen och de eller den tilltalade.....	28
5.2.2	TR och målsägande	32
5.2.3	Tilltalad och målsägande.....	36
5.3	Summering av hur våld tolkas i rätten och könets betydelse	39

5.4	Utdömmande av straff	40
6	Slutsats och diskussion	44
7	Referenser	47
Bilaga 1	.....	48
Bilaga 2	.....	49
Bilaga 3	.....	50
Bilaga 4	.....	57

1 Motivet till detta arbete

Varje dag handhas mål i rätten där våld är en central del. Det kan sträcka sig från ringa misshandel till överlagt mord och allt där emellan. Det som innefattas inom våldsbrotten är varierande till sin art och innefattar såväl fysiskt som psykiskt våld på olika nivåer. År 2010 införde Sveriges regering en skärpning av lagstiftningen för allvarligare våldsbrott. Motivet till detta var att samhället skärpt sin syn på våldsbrott, och att lagstiftningen därför behövde justeras för att vara samstämmig med den strängare syn samhället nu har på våldsbrott. Regeringen menade i sitt motiv att rätten vanligtvis endast använt sig av de lägsta delarna i straffskalorna för våldsbrott då en dom avkunnats. Därför ville de nu att rätten skulle se strängare på våldsbrott så att rätten och samhällets syn på våldsbrott blev samstämmig.¹ Traditionellt sett så har stor massmedial uppmärksamhet alltid riktats mot våldets problematik, och lösningen tenderar att vara strängare straff och hårdare tag. Det finns idag en tendens hos såväl experter som lekmän att försöka hitta olika sätt för att avskräcka brottslingen från aktion. En förmaning om strängare syn på våldsbrott är även den en del i samma sorts tänkande. Regeringen framför i sin proposition att samhällets syn på våld och rättens syn på våld inte är samstämmiga utan att rättens dömande släpat efter i utvecklingen. De menar att rätten inte hängit med då samhället skärpt sin syn på våldsbrott.² Vad jag finner intressant är att analysera hur samstämmiga rätten och samhället verkligen är när det kommer till våldsbrottmål.

I ett våldsbrottmål skall rätten var gång ställa sig till hur det målets specifika våld skall tolkas. I våldsbrottmål skiljer sig dessutom ofta upplevelsen av våldet mellan utövare och mottagare av våldet eller den som bevittnat våldet. Anledningen är att vad våld är och hur våld tolkas är individuellt och beror också på omständigheterna i situationen. I varje situation finns det också fler än en part som upplever och tolkar våldet samt dess innebörd, antingen direkt, som åskådare eller i efterhand då våldet återberättas i ord³. De som upplever en händelse där våld är en beståndsdel behöver med andra ord inte tolka den på samma sätt. Det är inte säkert att de inblandade ens sett samma saker då olika vinklar kan förändra perspektiv och visa saker som är osynliga för någon annan. Då våld blir föremål för en rättsprocess finns det två huvudsakliga personer som skall framställa sin tolkning av det våld som utövats. Dessa är målsägande/n och de/n tilltalade. Därtill kan vittnen t.ex. tillkomma. Baserat på dessa många gånger skilda versioner av ett våldsbrott tillsammans med eventuella framlagda bevis skall

---

¹ Prop. 2009/10:147

² A.a.

³ Isdal, 2001

domaren och nämndemännen avgöra vilken framställning av våldet som var rätt. Därefter skall de också avgöra hur allvarligt det brukade våldet varit, och därefter avkunna dom i ärendet. Var part har sin utgångspunkt, men en betydande skillnad ligger i målsägande och tilltalades subjektiva tolkning av våldet medan domare och nämndemän skall tolka våldet objektivt. I det här kan det eventuellt ligga en problematik då det föreligger en risk att det brukade våldet inte tolkas rättsligt på samma sätt som samhället i form av målsägande, tilltalade och andra berörda ser på det utförda våldet. För stor differens mellan rättens och samhällets syn på våld kan innebära att tilltron till rättssystemet försämras, och därför är det viktigt att hela tiden granska samstämmigheten mellan rätten och samhället. Massmedialt kommer responsen omedelbart då rätten inte dömt i enighet med samhällets tycke i uppmärksammade fall.

Problematiskt nog har både massmedia och samhället i stort inte så utvecklade juridiska kunskaper och är oftast inte medvetna om alla delar i de domar och rättegångar de har åsikter om. Trots detta är det för att ha ett gott förtroende för rätten viktigt att samhället tycker att rätten meddelar domar på ett sådant sätt att de främjar upprätthållande av lagen. Det var just detta som var motivet till den skärpning av synen på allvarliga våldsbrott som infördes år 2010.

Detta arbete tar sig således an att belysa hur våld upplevs av olika personer då våldshändelser blir föremål för rätten. Med andra ord hur likvärdiga är upplevelserna av våldet då rätten skall bedöma det som samhället i form av målsägande, tilltalade och vittnen redan har sin version av. I detta kommer arbetet även att beröra vilken påverkan genus kan få då våld skall ges betydelse vid en bedömning. Jag vill med andra ord se huruvida föreställningarna om könets egenskaper påverkar då våld skall bedömas i rätten. I det menar jag huruvida t.ex. ett knytnäveslag i ansiktet ses som olika våldsamt om slaget kommer från en man eller en kvinna och om könet på mottagare har betydelse.

1.1 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med det här arbetet är att belysa hur våld bedöms beroende på vem som bedömer det brukade våldet i ett våldsbrottsmål. Jag skall även undersöka om och i så fall hur kön påverkar rättens sätt att bedöma våld; d.v.s. hur bedömer domstolen det våld som brukats. Då den proposition⁴, som fick mig intresserad av ämnet, förordnar strängare syn på allvarliga våldsbrott vill jag med det här arbetet även se om det finns några skillnader i utdömda straff beroende på kön. För att göra detta har jag satt upp följande forskningsfrågor:

Hur förstår tilltalad, målsägande och domstol det våld som förekommer i ett våldsbrottsmål; är de samstämmiga i sin syn eller finns det skillnader?

---

⁴ Prop. 2009/10:147

Förändras bedömningen av våldet hos rätt och samhälle beroende på vilket kön målsägande och tilltalade har?

Har regeringen rätt i sina påståenden om att domstolen bara använder sig av de lägre delarna av straffskalorna när de dömer allvarligare våldsbrott, och att rättens syn på våld därmed i det avseendet inte stämmer överrens med samhällets; de påståenden som lämnas i Propositionen *Skärpta straff för allvarliga våldsbrott*⁵, vilka agerat som motivering till propositionens utformning?

1.2 Rättssociologisk relevans

Det här arbetet tar sig an att studera samspelet mellan samhälle och rätt. Genom att belysa hur samhället tycker att våld, och lagstiftningen i vilken det behandlas, bör förstås, och jämföra denna syn med rättens sätt att se på samma sak tar det sig an att belysa huruvida synen är likvärdig dem emellan. Detta sker genom att titta på samhälle i form av målsägande och tilltalad, och rätten i form av en domstol. Då det är en viktig del att samhället tolkar, förstår och efterlever de lagar som finns, och att de får den effekt som var avsedd vid stiftandet är det viktigt att undersöka samstämmighet mellan rätt och samhälle. Då rättssociologi handlar om en växelverkan mellan rätt och samhälle⁶ finner jag att detta arbete har en rättssociologisk utgångspunkt och relevans.

1.3 Uppsatsens disposition

I det första kapitlet redogörs för arbetets problemformulering, syfte och forskningsfrågor samt dess disposition. Det andra kapitlet behandlar bakgrund och tidigare forskning på området för att få en inblick i ämnet. I det tredje kapitlet går metoden för arbetet igenom. Fjärde kapitlet tar upp de teoretiska utgångspunkter som hålls i ämnet. I det femte kapitlet redogörs för de resultat som framkommit och en analys genomförs. Slutligen innehåller det sjätte kapitlet min slutsats och diskussion med förslag till vidare forskning, var efter referenser anges och bilagor följer.

---

⁵ Prop. 2009/10:147

⁶ Mathiesen, 2001

2 Vad är våld?

För de flesta människor så är det en fråga om omständigheter som bestämmer huruvida något skall ses som en våldsutövning, d.v.s. vem som gjorde vad mot vem i vilket situation.⁷ Det innebär att det är fråga om en subjektiv bedömning av våldets vara eller icke vara, och om det anses som våld hur allvarligt eller grovt våldet har varit. Det blir en bedömning som kan särskilja sig från person till person. Därför kan upplevelsen av våldet i en situation särskilja sig gravt mellan olika personer i samma situation. Förövaren av våldet kanske inte ens upplever det som våld medan den som är mottagare kan frukta för sitt liv.⁸

Alkohol ges i många fall som en förklaring till våldsamt beteende. Alkohol eller drogpåverkan kan orsaka försämrade kontroll och omdöme vilket kan vara en förklaring till det. Enligt den undersökning 2009:12 som BRÅ genomfört var gärningsmannen vid nästan hälften (fyrtionio procent) av fallen berusad eller på annat sätt påverkad i de fall som anmälts av relationsvåld. Då det rörde sig om annat våld var det ännu vanligare att gärningsmannen berusad eller på annat sätt påverkad, enligt undersökningen i femtioåtta procent av fallen.⁹

För att skapa sig en uppfattning om våld har vi som människor även en föreställning eller teori om vad det är som föder och när våld. Denna uppfattning är även det perspektiv vi använder oss av när vi skall förstå våld, antingen det drabbar oss själva, det sker i vår närhet eller uppfattas på avstånd. Det är också uppfattningen om vad som föder våld som är viktig för hur samhället väljer att hantera sina brottslingar. Genom tiderna har mängder av teorier uppkommit för att förklara våld och dess orsak, och flera av dem används även idag.

2.1 Historisk syn på våldets orsak

Historiskt sett har orsaken till våldsamt beteende hos gärningsmän haft olika förklaringar. Det har funnits diverse biologiska förklaringar genom tiderna vilka inneburit att man trott att förövaren är född med sitt våldsamma beteende genom att exv. sakna vissa kromosomer eller ha hjärnskador. Delar eller ättlingar till dessa teorier är levande än idag. Det har även tillkommit teorier vilka har lagt förklaringen i hormonella obalanser vilket också har använts framgångsrikt i

---

⁷ Isdal, 2010

⁸ A.a.

⁹ Hradilova Selin, 2009

rättsalar på senare år för att försvara kvinnor.¹⁰ Andra förklaringar som förekommit är evolutionära teorier där det hävdas att det rent naturligt finns betydligt mer aggressivitet hos män och därmed benägenhet att använda sig av våld. Orsaken sägs ligga i mannens uppgift som beskyddare och jägare, medan kvinnans roll historiskt sett har skapat ett lugnare kön då hennes uppgift varit att ta hand om familjen och hemmet. Även dessa teorier är högst levande idag.

Det har även genom historien uppkommit psykologiska orsaksteorier. Dessa menar t.ex. att pojkar identifierar sig med sin maskulina far vilket flickor inte kan göra p.g.a. deras fysiska olikheter. Kvinnor blir därmed som ett led i det attraherade av aggressiva, dominerande män. Denna tron att aggressivitet och makt är sammantvinnade med sexuell åtråvärdhet och framgång har förts fram som sanning i många generationer i flera men inte alla kulturer.¹¹ Detta är ett synsätt som bl.a. så sent som 1990 fått rätten att döma till villkorlig dom för en man som våldtagit sin 12-åriga styvdotter då frun var gravid. Anledningen till utfallet förklarades med att en man med hälsosam sexuell aptit ansågs kunde drivas till övergreppet då frun tappade intresset för sex.¹² Det är också samma sorts tänkande som ligger bakom rättens användande av kvinnors tidigare sexuella aktiviteter för att ifrågasätta henne vid bedömning av trovärdighet vid våldtäkter. Dessa förnedringar är dock något som rättsväsendet jobbar med att få bort enligt devisen ett nej är alltid ett nej.

Utöver dessa förklaringsmodeller för uppkomsten av våld så har olika sorters miljöpåverkan tillkommit som teoretiska förklaringar för förekomsten av våldsamt beteende. Det innebär påverkan både från familjen och nära vänner, men också samhället i stort och smått. Dessa teoretiska förklaringar på våldets uppkomst har ett stort stöd men kombineras ofta med fler modeller.

2.2 Olika former av våld

Om frågan om vad våld är ställs så tänker troligtvis de flesta på fysiskt våld. Vi ser kanske framför oss någon som slår en annan med knutna nävar likt en boxningsmatch utan handskar. Men våld kan manifesteras på olika sätt. På hur många sätt kan diskuteras, men enligt Isdal (2010) kan våld klassas in i fysiskt, sexuellt, materiellt, psykiskt och latent våld. Det fysiska är slag, sparkar mm. som påverkar någon att avstå något denne vill eller får denna att göra saker mot sin vilja. Det sexuella våldet är när gärningsmannens våldshandlingar drabbar offrets sexualitet så att denne antingen avstår något eller gör något denne inte vill. Det materiella våldet är när våldet riktas mot saker och ting vilket orsakar en skrämmande effekt som får offret att antingen göra något mot sin vilja eller avstå

---

¹⁰ Barker, Kirk och Sah, 1998

¹¹ A.a.

¹² Kennedy, 1993

något. Psykiskt våld kännetecknas av att gärningsmannen styr offret genom makt och hot vilket kan delas in i direkta och indirekta hot. Latent våld är när hotet om eventuellt våld blir en följeslagare, vilket t.ex. kan bli konsekvensen av att våld tidigare förekommit i en relation.¹³ Oavsett om man håller med om att våld kan ha så många ansikten så kan våld enligt Isdal definieras som något som gör någon annan illa på något sätt, och får denne att avstå något denna egentligen vill göra eller får denna att göra något mot sin vilja. Det är ett medel av maktutövning av någon över en annan person. En maktutövning vars syfte i en relation är att se till att den andre inte vågar lämna sin plats. Då det drabbar någon okänd tjänar det ofta till att lyfta upp gärningsmannens ego och självbild.¹⁴

2.2.1 Relationsvåld och genus

Våldet mellan personer som lever eller/och bor ihop samt personer som har varit tillsammans är ett våld som det finns en hel del forskning om. Våld mot kvinnor inom relationer är något som uppmärksammats de sista fyrtio åren där betydelsen av samhällets hjälp blivit alltmer uppmärksammat. Våld mot män i nära relationer är dock ett område där väldigt lite forskning finns, och i den forskning som finns är det ont om statistiskt säkerställda resultat. Anledningen till varför det finns så lite forskning om våld mot män i nära relationer beror på att underlaget för forskning är mycket magert. Huruvida detta beror på att män så mycket mer sällan hamnar i sådana relationer eller om de flesta av de drabbade männen lider i tysthet är det ingen som vet.

Relationsvåld är något som kan bestå i flera olika sorters våld vilket får den drabbade att bli foglig och rentav göra sitt bästa för att undvika konflikter. Det säkerställer också oftast att den drabbade blir allt mer beroende av den som förtrycker den då relationen till omgivningen oftast snörs av allt mer.

Enligt rapporten 2009:12 lämnad av Brottsförebyggande Rådet (BRÅ) så är det våld som förekommer i relationer mer frekvent, våldsamt och grövre när det är män som våldför sig på kvinnor än vad det är tvärtom. Detta även om skillnaden av förekomsten av relationsvåld för man mot kvinna samt kvinna mot man är försvinnande liten. Relationsvåld i sig är också något som innebär en stor risk för upprepat våld. Relationen i sig säkrar fortsatt närvaro. Kvinnor upplever dessutom generellt relationsvåld som mer skrämmande än annat våld, medan det är tvärtom för män som generellt ser annat våld som mer skrämmande.¹⁵

Den subjektiva upplevelsen av hur väl rätten förvaltat den målsägandes anmälan var enligt BRÅ:s undersökning direkt relaterat till vilka förväntningar de hade när de gjorde anmälan. I vissa fall var kvinnorna nöjda med att ha markerat för den tilltalade genom att anmälan lett till rättegång. Huruvida gärningsmannen

---

¹³ A.a.

¹⁴ A.a.

¹⁵ Hradilova Selin, 2009

blev fälld eller inte för brottet var av underordnad betydelse.¹⁶ En förklaring till det kan vara att kvinnor som drabbas av relationsvåld mer sällan ser våldet som så allvarlig. Det i sig kan till och med leda till att våldet inte anmäls. Orsaken kan vara en normaliseringsprocess eller skuld och skam som bidrar till att våldsutövningarna inte ses som så allvarliga eller rentav som en bagatell.¹⁷

Enligt Brown (2004) så påverkar vår syn på genus mäns benägenhet att anmäla relationsvåld där de är offret. De tenderar att inte se det våld de blir utsatta för som misshandel. Brown menar här att en del i den problematiken är att konceptet av en misshandlad make inte riktigt finns med i gemene mans föreställning vilket gör det svårt för både männen själva samt deras omgivning att se dem som offer för relationsvåld. Mannen som blir slagen av sin fru ses som ”mesig toffelhjälte” som inte klarar att stå upp för något. Dessutom menar han att män fostras från tidig ålder att vara tåliga för smärta och undertrycka sina rädslor. Det är inte okej att visa sina känslor öppet och att gråta är något som hör till kvinnosläktet. Därtill menar Brown att det relationsvåld som drabbar män oftast inte är av det grövre slaget vilket gör att det inte påverkar lika mycket. Det värsta kan dock vara den sociala stigma som mannen förväntar sig ska drabba en man som blivit misshandlad av sin kvinnliga partner. Det är inte socialt acceptabelt att vara underdånig och misshandlad av sin kvinnliga partner då du är man.

Browns undersökning som genomförts i Kanada visar på att män blir missgynnade och hanteras mindre fördelaktigt än kvinnor genom hela rättsprocessen oavsett om de är med som förövare eller offer. Det yttrar sig bl.a. genom att polisen är mindre benägna att vilja arresteras kvinnor för våldsbrott mot män, och att åklagare driver åtal där män är tilltalade mer kraftfullt. Det i sin tur resulterar i ett högre antal fällande domar när mannen är den tilltalade. Därtill tenderar män enligt undersökningarna att dömas till hårdare straff än kvinnor även om omständigheter och gärning är likvärdig. Dessa forskningsresultat menar Brown indikerar på att genus är det mest tillförlitliga faktorn för att avgöra hur mål med relationsvåld kommer att yttra sig i domarna. Tendens hos domare att vara milda mot kvinnor även i mål där våldet är av grövre natur, har lett till att åklagare är mer benägna att gå med på förlikning i målet istället för att kämpa för ett kännbart straff.

Feder och Henning (2005) hävdar i sin studie att många av de arresteringar av kvinnor som sker vid relationsvåld troligtvis är p.g.a. att kvinnor försvarat sig med våld mot det våld de blivit utsatta för. Detta i de situationer där både mannen och kvinnan blivit arresterade för våldsanvändning mot varandra. En anledning till deras slutsats är att männen tenderar att ha blivit anmälda tidigare för relationsvåld medan kvinnor tenderar att inte ha några tidigare anmälningar mot sig.

Även Dr. Neil Hutton (1998)¹⁸ menar i sitt arbete att det finns tidigare forskning som visar på att kvinnor döms till lägre, lättare straff men han påtalar att

---

¹⁶ A.a.

¹⁷ A.a.

¹⁸ Barker m.fl, 1998

orsakerna till det kan vara många. En stor problematik ligger i att det kan vara svårt att säkerställa att man jämför likadana brott då en studie över brottsfall görs. För att kunna jämföra olika domar måste de vara lika. Frågan är hur man fastställer att de är lika? Även då kvinnor begår samma brott per definition så tenderar deras våldsanvändning vara betydligt mindre än hos män.¹⁹

I de fall man kan säkerställa att jämförbara domar eller rättsprocesser i andra delar blir jämförda med likställda fall kan en av orsakerna till lägre straffutdömande vara en bild av kvinnan som ett offer för händelser, någon som inte är ansvarig för sina gärningar. En annan orsak kan vara att man ser kvinnor med barn som ansvariga för familjen och att man därmed har med familjebilden i tanken då konsekvensen av ett fängelsestraff. Detta sker då enligt den devisen att det får en betydligt större inverkan med ett fängelsestraff för en kvinna än för en man som inte anses ha en så viktig roll i familjen. Åverkan för en familj där mamman är borta anses generellt som större än om pappan är borta.

Ett problem kan dock föreligga i det fall rättssystemet producerar mildare domar för kvinnor för att de är mödrar. Konsekvensen blir då en social konstruktion av kvinnan som mor snarare än någon som är rationellt och moraliskt ansvarig för sina handlingar. Meningen som från början var att alla skall vara lika inför lagen riskerar då att komma i skymundan.²⁰

2.3 En förändrad syn på våld

”If no permanent injury has been inflicted, nor malice, cruelty or dangerous violence shown by the husband, it is better to draw the curtain, shut out the public gaze, and leave the parties to forget and forgive” (State v. Oliver 1873).²¹

Genom tiderna har inte bara teoretiska förklaringar för våldets uppkomst förändrats utan även synen på vad som är våld. Vad samhället ser som speciellt omoraliskt och vad som borde tillhöra straffbart våld ändras hela tiden. T.ex. var det tidigare vanligt att man agade sina barn. Det var något som för inte allt för länge sedan hörde till vardagen för många, medan det idag är något som är helt otänkbart. Detta är inte unikt för bara våldsbrott utan historiskt har synen på vad som är legitimt att göra och inte förändrats. Inom området våldsbrott kan det vara bra att veta att det under 1800- talet och en stor del av 1900- talet har varit var mans rätt att tukta och förmana sin hustru och sina barn med hjälp av våld såvida inte våldet allvarligt skadade de som utsattes för det.²²

---

¹⁹ A.a

²⁰ A.a

²¹ Feder och Henning, 2005:1

²² Hofer, 2003

I statistiken kan man tro att antalet våldshandlingar mot kvinnor och barn har ökat om man inte har med de tidigare sagda historiska fakta i beräkningen när det i själva verket troligtvis är frågan om en förändrad syn på vad som är våld.

Under 2000- talet har antalet anmälningar av våld ökat. Detta beror troligtvis inte på att det sker fler våldsbrott utan på att vår tolerans för dessa minskat vilket gett en ökad benägenhet att anmäla.²³

2.4 Förtroende för rättsväsendet

De som blivit drabbade av våld hade att lägre förtroende för rättsväsendet än de som inte drabbats av våld i BRÅs undersökning 2009:12. Dock visar det sig att förtroendet överlag fortfarande är positivt även om män som drabbats av relationsvåld indikerade på ett negativt förtroende för rättsväsendet. Undersökningen ger vid handen att förtroendet är som högst vid hur rättsväsendet behandlar gärningsmannen medan hanteringen av brottsoffret ingav ett sämre förtroende vilket enligt undersökningen kan vara en orsak till männens mer negativa förtroende. Även om kvinnors förtroende för rättsväsendet som offer var något sämre så var detta förtroende bättre än hos den grupp män som drabbats av relationsvåld. Glädjande nog förtäljer BRÅs undersökning att de vid frågan om vad som eventuellt kunde få ett offer att avstå att anmäla ett våldsbrott var väldigt få som angav ett dåligt förtroende för rättsväsendet som en anledning till att inte anmäla.²⁴ Ett första steg i att komma tillrätta med brottsligheten förutom det förebyggande arbetet måste vara att få de som fallit offer för våldshandlingar att våga och vilja anmäla.

För att få och bevara ett förtroende för rätten bör man ha en viss förståelse för att rättens institutioner och deras tillhörande formellt antagna regler tillsammans med sedvanerätt är vad begreppet rätt står för. Tillsammans är de ett system som skapar en helhet. Den är en koordinator som kan fungera som ett kommunikativt instrument mellan olika delar i samhället, och kan definieras som en del av en materiell struktur som bär upp en teoretisk ideologi.²⁵ Mathiesen (2005) menar att även samhällen och folkgrupper som saknar formellt antagen ”rätt” har en rätt i form av tradition och sedvanor.

Enligt Baier och Svensson (2009) är rätten en samlad beskrivning av ett samhällssystem där lagar, övervakning och sanktioner är det centrala. Rätten hanterar inte bara juridiska regler men det inbegriper heller inte generella normer (2009:20). Baier och Svensson hänvisar också till anglosaxisk forskning där man lyfter fram ”*public enforcement of law*” som anknyter till verkan av lagar, övervakning och sanktioner samt till dem anknutna myndigheter.

---

²³ Hofer, 2003

²⁴ Hradilova Selin, 2009

²⁵ Mathiesen, 2005

3 Metod och genomförande

För att kunna besvara mina forskningsfrågor och fullfölja mitt syfte med arbetet har jag genomfört kvalitativa textanalyser av domar från två skilda Tingsrätter (TR) och även tagit fram kvantitativa data från dessa domar. 20 stycken domar har gått igenom från båda TR för att ge en likvärdig fördelning.

3.1 Avgränsande av material

I gruppen våld mot person ingår mängder med brott. För att göra den kommande textanalysen och införandet av kvantitativ data i matrisen övergripligt och lite enklare har beslutet tagits att begränsa mitt material till brott inom Brottsbalkens 3 kapitel. Jag hoppades på så vis kunna få ett material som bestod så väl av de mer förekommande brotten av normalgrad som de av ett allvarligare slag. Varför jag ville ha med brott av ett allvarligare slag var för att jag ville ha möjligheten att kunna se på hur dessa behandlats i TR med tanke på den införda skärpningen av syn på allvarligare våldsbrott.²⁶

3.2 Urval

För att selektera ut det material som detta arbete skulle analysera har jag valt att hämta domar från TR till min primära textanalys. Varför valet fallit på TR är flera. Den första är att det är flest våldsbrottmål som processas i TR vilket ger en stor spridning av innehåll i målen. Med det menar jag att det inte är alla som överklagas till Hovrätten (HovR) och dessutom beviljas inte alla överklaganden resning i HovR. Innebörden blir således att det passerar fler våldsbrottmål genom TR än genom HovR vilket i sin tur borgar för en större spridning av innehåll i målen i TR och också borde vara representativt för den sammansättning av våldsbrott som sker i normalfallet.

Anledningen varför jag inte valt att hämta våldsbrottmål till min primära analys från HD är dels för att detta gett en än mindre spridning av innehåll på mål men framförallt för att HD har till främsta uppgift att verka prejudicerande. Därmed läggs fokus på den juridiska diskursen av tillämpning av lagtext och

---

²⁶ Prop. 2009/10:147

målsägande och tilltalades upplevelse av våldet får mindre plats. Då min metod består i att kvalitativt analysera personernas upplevelse av våldet ger alltså i min uppfattning TR störst utrymme för detta.

3.2.1 Tingsrätter

För att välja ut från vilka TR jag skulle hämta material till detta arbete från har jag gjort ett bekvämlighetsurval.²⁷ Bekvämlighetsurvalet har gjorts av ekonomiska och tidmässiga skäl. En lång resväg till TR skulle innebära stora ekonomiska kostnader till vilket det ej finns något underlag. Därtill skulle långa resor innebära tidskostnader som min tidsplanering inte tillåter. Detta bekvämlighetsurval gav även möjlighet att undersöka TR som inte blivit lika exploaterade för Lunds Universitetsstudenter så som Lunds och Malmös TR vilket jag ser som en fördel. Eftersom jag är boende i västra Småland nära den västgötska gränsen är det relativt nära till Borås TR och vidare till Göteborgs TR. Därför föll valet på dessa två TR. Besök hos dessa skedde 4 april 2012 där jag beställde tjugo stycken domar från dem var.

3.2.2 Domarna

Urvalen av domar skedde genom ett förbestämt bundet slumpmässigt urval.²⁸ Jag hade på förhand bestämt mig för att ta de tjugo senaste avklarade målen på var TR vilket på så sätt borgade för ett slumpmässigt urval då jag inte kunde förutse innan vilka mål som skulle finnas med bland dessa. Huruvida domarna var friande eller fällande har jag vid urvalet inte lagt någon vikt vid. Detta då det inte är av betydelse för mitt arbete eftersom det skall belysa hur våld uppfattas. Jag har heller inte låtit det påverka vid mitt urval av domar om domarna varit överklagade till HovR eller inte. Huruvida de är överklagade kunde dock eventuellt ge en indikation på att någon av personerna inte är nöjda med rättens sätt att se på våldet i målet. Här bör dock tilläggas att flertalet av domarna var såpass nya att tiden för överklagan ej ännu gått ut. Därför har jag valt att inte lägga någon fokus där vid.

För att kunna bli en del i urvalet hade jag kravet att brottsrubriceringen för målet skulle innehålla något av brotten mot liv och hälsa. Det innebär att urvalet håller sig inom Brottsbalkens 3 kapitel vilket innefattar mord, dråp, barnadråp, olika grader av misshandel, vållande till annans död, vållande till kroppsskada eller sjukdom, framkallande av fara, samt arbetsmiljöbrott relaterade till 7-9§§ (Vållande till annans död, Vållande till kroppsskada eller sjukdom samt Framkallande av fara för annan) i detta kapitel. Med denna avgränsning avsåg jag att arbetet skulle få en mer enhetlig linje, då våld kan förekomma i många olika

---

²⁷ Trost, 2007

²⁸ A.a.

brott och på många olika sätt.²⁹ I det material av domar som det här arbetet behandlar finns rubriceringen misshandel av normalgraden med 34 gånger, ringa misshandel tre gånger samt grov misshandel sju gånger. Därtill fanns ett försök vardera av misshandel av normalgraden samt grov misshandel. Utöver det innefattar domarna också en dom med rubriceringen mord.³⁰ Anledningen till varför summan av brottsrubriceringar överstiger antalet domar är för att vissa av domarna har mer än en brottsrubricering vilka ryms inom Brottsbalkens 3:e kapitel. Summerat är misshandel av normalgraden klart mest representerat i materialet med 72 procent av brottsrubriceringarna.³¹

I det urval som har skett har könskvoten blivit snedfördelad. Materialet innehåller 35 domar där den tilltalade är av manligt kön och endast 5 domar där den tilltalade är av kvinnligt kön. Det gör att det blir svårt att göra korrekta och utförliga jämförelser mellan hur de olika könen eventuellt påverkar hur rätten ser på våld. Hade jag dock baserat mitt urval på en jämn könsfördelning hade det varit en överhängande risk att domarna där de tilltalade var en kvinna blivit betydligt äldre. Anledningen till det är att det är en klar övervikt av åtalade män. Om de domar där kvinnor stod åtalade hade varit betydligt äldre (eventuellt flera år äldre) så hade det riskerat ge en felaktig påverkan på synen på våld. Detta då synen på våld ändras med tiden samt att även lagstiftningen kan ha ändrats. Därför valde jag slutligen det urval jag gjorde.

3.3 Genomförande

3.3.1 Insamlande av domar från Tingsrätten

För att få tag på de antal domar som jag hade för avsikt att samla in började jag med att ringa till TR i Göteborg under tisdagen den 3 april 2012. Jag uppgav att jag arbetade på en C-uppsats om våld och att jag ville ta del av domar från dem. De instruerade mig då att komma dit för att använda allmänhetens datorer varifrån jag kunde välja ut de mål jag var intresserad av.

Dagen efter reste jag till Göteborgs TR och slog mig ned vid en av de fem allmänhetens datorer som fanns där. Jag valde i en meny avslutade mål och bockade i för mål rubricerade med våld mot person. Därefter kom en lista upp där det nyaste avgjorda målet låg längst upp. Jag plockade sedan ut 20 mål uppifrån och nedåt i vilka dom meddelats och brottsrubriceringen kunde härledas till Brottsbalkens 3 kapitel. Jag skrev ned dessa på en lapp tillsammans med mitt namn, telefonnummer och mailadress. Den lappen lämnade jag sedan till expeditionen och bad dem att maila domarna. De angav att de skulle vidarebefordra till arkivarien som skulle ordna detta.

---

²⁹ Isdal, 2010

³⁰ Se tabell 1 i Bilaga 5.

³¹ För överblick se matriser i bilagorna.

Sedan begav jag mig vidare till Borås. Förfarandet för urval från allmänhetens dator i Borås TR skedde på samma sätt som i Göteborgs TR, likaså förfarandet för beställning av domarna.

Samma eftermiddag mottog jag domarna från Borås TR och på morgonen efter kom domarna från Göteborgs TR, samtliga i form av Pdf-filer.

3.3.2 Textanalys av domar

För att genomföra en textanalys som skulle ge mig ett användbart resultat har jag först gjort en mall med frågor jag ställt mig för att först få fram det material jag är ute efter. Jag har där frågat mig om hur den tilltalade, den målsägande, eventuella vittnen och rätten framställer det våld som förekommit i målet i text. Därtill har jag uppmärksammat vilket kön den tilltalade samt målsägande är. När detta sedan var gjort har jag kategoriserat in svaren i en matris för att på så sätt bättre kunna jämföra dem. Vidare har jag under sammanställning av resultat gått tillbaka och läst om domarna flera gånger för att analysera vad det är som skiljer dem åt och kunna peka ut vad som utmärker vissa drag och inställningar både från samhället och från rättens sida för att kunna genomföra en diskursanalys.

3.3.3 Sammanställande av resultaten

För den kvantitativa delen av arbetet har jag använt mig av en matris. Matrisen i vilken data är införd i är gjord i programmet Excel.³² I detta har jag enkelt kunnat klicka fram olika kombinationer för att få fram olika resultat. Genom att ställa mina forskningsfrågor till min matris har jag kunnat få fram det jag varit intresserad av att se. Mitt första dilemma var att få fram hur samstämmighet skall mätas kvantitativt. Min lösning för att få fram hur samstämmig synen på våld är mellan tilltalad, målsägande och domstol var att jämföra deras egen framställning av våldet i målet. Genom att jämföra deras skriftliga berättelser av händelseförlopp och förekommande våld har jag kunnat se huruvida de avviker från varandra eller om deras versioner är helt samstämmiga. För att göra det har jag använt mig av de frågor jag ställt vid analysen.³³ Sedan har jag utgått från målsägandes berättelse av händelseförlopp och våldsutövning, vilken sedan jämförts med den tilltalades samt TR:s syn på vad som hänt. Detta har jag sedan rangerat in i en skala av samstämmighet i matrisen. Det kan exv. vara så att målsägandes berättelse till fullo ligger till grund för TR:s bedömning medan den tilltalades berättelse skiljer sig helt. I det fallet är målsägande och TR helt samstämmiga i min matris medan TR och tilltalad samt målsägande och tilltalad är helt särskiljande.

---

³² Matrisen finns bifogad i slutet av arbetet. Då de varit mycket långsträckta för att få fram olika sorters resultat tar den flera sidor bilaga i anspråk.

³³ Finns bifogade i slutet av arbetet.

Då jag skulle få fram huruvida tolkningen av våldet i en händelse ändras beroende på könet hos gärningsman och offer så har fortsatt vidare på samma matris som gav resultat för samstämmighet. Här har jag även delat in det i fyra olika köns kombinationer beroende på gärningsman- offer, exv. kvinna mot kvinna. Den förstnämnde står för den tilltalade, och den andre står för den målsägandes kön³⁴. Dessa resultat har jag sedan fått jämföra med vilka straff som meddelats med domen.

För att sedan få fram huruvida domstolen traditionsenligt i stort sett endast använder sig av de lägsta delarna i straffskalan, vid avkunnande av dom i allvarigare våldsbrottsmål, har jag kategoriserat in olika utdömda straff i relation till begånget våldsbrott och rangerat dem efter hur långt upp i straffskalan de placerats.

För att kunna få fram kvalitativa data har jag läst de olika domarna ingående och flera gånger för att få fram helheten hos berättelserna såväl som de detaljer som utmärker olika inställningar. Då det finns flera sätt att analysera texter har jag använt mig av kritiskt granskande sätt. Sättet jag har kritiskt granskat domarna med är diskursanalys.³⁵ Diskursanalys är intresserat av maktförhållanden i texter och står för att språket är med och formar verkligheten.³⁶ Genom att hela tiden ställa frågor till texten jag läst har jag kunnat analysera innehållet i domarna och på så vis fått fram kvalitativa data.

3.4 Validitet och reliabilitet

I alla vetenskapliga arbeten är det viktigt att det gjorts det yttersta för att säkerställa så hög validitet och reliabilitet som möjligt. Validitet står för att arbetet mäter det som det är avsett att mäta.³⁷ Det är alltså viktigt med validiteten för att de forskningsfrågor som ställts i det här arbetet skall få trovärdiga svar. Då datan från domarna skall in i matrisen skall det finnas fördefinierade fastställda kategorier. På så vis säkerställs att det inte finns någon osäkerhet beträffande vart och hur datan skall bidra till resultatet. Likadant är det viktigt vid diskursanalysen att samma sort frågor, och fördefinierade frågor ställs till all text så att all analys av texterna blir likadan. Reliabiliteten står för att värdena som framkommer i arbetet är tillförlitliga och skulle generera det samma om arbetet skulle göras om.³⁸ Genom att välja och på förhand bestämma ett urvalssätt för material säkerställs att sammansättningen av våldet i domarna representerar ett genomsnitt av domar i TR, och att ett nytt urval med ganska stor sannolikhet skulle bestå av likvärdig sammansättning av våld. I det här kan metoden tänkas vara något

---

³⁴ Se bifogad matris.

³⁵ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud, 2007

³⁶ A.a., 2007:239

³⁷ Eriksson, Wiedersheim-Paul, 2006

³⁸ A.a.

bristfällig i det avseendet att urvalet vid insamling sträcker sig över flera brottstyper. Vid en likadan insamling kan tänkas att sammansättningen av brottstyper kan differera något. Troligtvis blir dock den eventuella differensen ej av någon betydande mening.

3.5 Etiskt prövande

I alla arbeten krävs ett etiskt övervägande av hur materialet skall användas. Eftersom jag inte har någon metod som innebär direkt bemötande såsom intervju eller indirekt möte såsom vid enkätstudie har jag inte behövt överväga etisk ståndpunkt vid själva urvalet av material. Det etiska övervägandet kommer först in då jag skall presentera mitt material.

Mitt material i form av domar innehåller personuppgifter såsom namn, adresser och personnummer. För att inte hänga ut dessa personer kommer jag inte att nämna några av de i domarna förekommande personer. På så vis har jag gjort vad jag kunnat för att inte agera oetiskt. För den som själv sedan vill gå till TR och titta på domarna är dessa uppgifter lika öppna som de var för mig. Det viktiga är dock att jag i detta arbete anonymiserat de inblandade i de genomgångna domarna.

4 Teoretiskt perspektiv

För mitt teoretiska perspektiv har jag valt att huvudsakligen använda mig av Michael Foucault och till viss del även av Nils Christie.

4.1 Christie

Nils Christie (2001) är en norsk professor i kriminologi som bl.a. har utvecklat ett teoretiskt perspektiv på vad det är som får oss att se någon som ett offer och förövare. Genom en inlärd föreställning om det idealiska offret och gärningsmannen är och bör agera, graderar vi i var våldssituation hur hög status de inblandade har som offer respektive förövare. Christie menar att vi ser det ideala offret som någon som är svag och förvarslös, ofta är inbegripen i något gott ändamål och inte kunde förutse eller skydda sig mot förövarens våld.³⁹ Det innebär alltså att offret inte kan skyllas för att vara där hon varit, och att hon inte kunde förutse att någon skulle attackera henne på något vis.⁴⁰ Den idealiska förövaren å sin sida är stor och stark främling, han attackerar med ont uppsåt och känner inte den han attackerar.⁴¹ Han är en galning på bärsärkargång. Ger sig besinningslöst på vem som helst med onda avsikter.⁴²

Ju längre vi kommer från dessa bilder av offret och gärningsmannen desto mindre förfärad blir vi över våldet i situationen enligt Christie. Han menar även att vi även rent kulturellt är kvar i kärnfamiljerna där manlig dominans är en del av konceptet. I linje med det tenderar vi att tycka att kvinnor och barn är värnlösa och behöver beskydd.⁴³ Vi tenderar alltså att reagera starkare på en situation där en kvinna blir slagen än om en man blir slagen.

I förhållande till könsbilden så kan det bli ett problem för kvinnor om de skulle välja en status som idealt offer.⁴⁴ I och med acceptansen av offerstatus accepterar de också samtidigt sin underordade ställning. Det innebär att det sätts käppar i hjulet för jämställdhetsarbetet. Den som vill vara jämställd kan inte samtidigt vara ett förtryckt offer, det är i den bemärkelsen någon som inte klarar

---

³⁹ Åkerström och Sahlin, 2001:48

⁴⁰ Varför jag beskrivit det ideala offret som feminint är för att Christie menar att vi har lättare för att se kvinnor som offer.

⁴¹ A.a.

⁴² Varför jag beskriver den ideala gärningsmannen som maskulin är för att Christie menar att vi har lättare för att se män som gärningsmän.

⁴³ A.a.

⁴⁴ A.a.

av att ta hand om sig själv. En sådan är inte lämpad för att sitta i företagsstyrelsen och ta stora viktiga beslut där företagets framgång kanske hänger på att besluten tas rätt. Dessutom tar offerstatusen med sig att den som klär sig i den på köpet ikläds en rädsla för att något ont skall hända. I värsta fall kan det vara en början på en spiral av en allt större rädsla. Den rädslan tenderar också att synas på den som är drabbad av den, och även uppmärksammas av potentiella förövare. Rädslan för att vara ett offer öppnar i det dörren för en större sannolikhet att bli utsatt o.s.v. Det bästa medlet mot skapandet av idealiska offer är enligt Christie kunskap och arbete för att jämställa samhället.⁴⁵

I det här arbetet skall Christies idéer användas för att förstå hur målsägande, tilltalad och domstolen i en dom tolkat våldet i vilka de varit inbegripna i samt är där att döma över. Min teoretiska utgångspunkt blir därför att jag tror att de tolkar och ser våldet beroende på vilken miljö brottet begåtts i, hur den målsägande agerat i situationen samt dennes kön. Det kön och de stereotyper som målsägande presenterar i form av sin könstillhörighet riskerar att färga observatörens glasögon. Därtill förutsätter jag med denna teoretiska utgångspunkt att det kommer att gå att se ett mönster för hur ”ond” gärningsmannen eller i detta fall den tilltalade förefaller att vara. Likvärdigt bör den dåliga offerstatusen lysa igenom då det är fråga om målsägande som själva försatt sig i en hopplös situation och inte lämnat den när de haft en uppenbar chans.

4.2 Foucault

”One might say that the ancient right to take life or let live was replaced by a power to foster life or disallow it to the point of death.”⁴⁶

Michael Foucault (1926-1984) var en fransk teoretiker som har framställt flera olika teoretiska förklaringar på hur samhället fungerar genom ett flertal böcker.⁴⁷ Foucault anses av många tillhöra postmodernismen vilken bl.a. menar att illusionen om att samhället styrs av lagar är felaktig. Anledningen till det menar postmodernisterna är att lagen är en text vilken måste tolkas. Då tolkningarna kan vara varierande är det tolkningarna och inte lagen som styr. Enligt Foucault är lagen en yta vilken hindrar oss att se den verkliga makten där under. Han tillhör också de teoretiker som förordnar att kunskap och makt hänger ihop, dock på sitt egna vis. Kunskap skapas i diskurser och den kunskap som inte inbegrips i diskursen är okunskap. Eftersom kunskap är makt skapas också makt i dessa diskurser. Foucault uttrycker däremot inte som exv. Marxister gör att makten finns i ett hierarkiskt system. Det är här som tolkningen av lagen som något som måste tolkas kommer in i bilden för Foucault. Lagtexternas tomma innehåll

---

⁴⁵ A.a.

⁴⁶Foucault, 1978:138

⁴⁷ Andersen och Kaspersen, 2007

tvingar domaren att fylla ut reglerna med en ideologi som exv. social trygghet för att förkunna dom. Därmed menar han att det är felaktigt att beskriva rätten som ideologiskt neutral.⁴⁸

Ibland Foucaults många idéer vill jag dock komma åt den om makt och dess innebörd. Makt finns på alla plan och är enligt Foucault inte så enkelt som att det kommer från en enda källa. Makt finns i olika relationer och nätverk, ett mönster som fungerar för sig självt. Betoning ligger härom att makt inte är rent hierarkiskt. Makt kan på Foucaults sätt förstås som något som är en neutral kapacitet som ger möjligheten att påverka och förändra. Den produceras inte av institutioner men reproduceras av dessa. Alla instanser och delar i ett samhälle absorberar upp makt, samordnar den och använder samt sprider makten. En viktig del är också att makt alltid förutsätter motstånd. Maktrelationer enligt Foucault är i ständig förändring med ovisst utgång.⁴⁹ För det här arbetet innebär Foucaults teorier att lagtexternas betydelser inte är så givna som vi vill tro. Det innebär också att de maktrelationer som ska tolkas och också har tolkats i domarna kräver lite mer eftertanke då den klassiskt hierarkiska synen inte finns med.

Foucault hade tidigt ett eget sätt att förklara makt på, där han delade in den i två olika delar, Rättslig och Biomakt. Den rättsliga makten kallade han även rätten till döden. Detta motsvara ungefär samma förklaring till makt och maktanvändning som kommer ifrån många av teoretikerna från upplysningstiden som exv. John Locke. Makt som tillhör de som har rätt att bruka den, rätt att ta ägodelar, rätt att bestämma över livets vara eller icke o.s.v. Makten är deduktiv i denna form, en rättighet och en utgångspunkt.⁵⁰ För att fungera använder sig denna maktform av förbud och förhållningsregler samt straffar den som gör översteg på dessa. När rättslig makt utövas på en person är det på dennes bekostnad. De som förvaltar den rättsliga makten är olika institutioner såsom domstolen, polisen, regering, fängelser, kommun m.m. Det är idén av makten förvaltat av institutioner för att förtrycka och begränsa individen i samhället.

Biopolitisk makt kallade Foucault även makten över livet. I den här delen ingår normer, d.v.s. oskrivna regler om vad man bör göra och hur man skall bete sig. Det är vad som får oss att ställa oss i slutet i en kö, att inte hoppa på och krama en okänd människa o.s.v. Det är inte leva eller låta dö, utan det som styr hur vi lever. Det var Foucaults sätt att förklara den makt som existerar utöver den rättsliga. Det är förutom normativa värden även statistiska värden som provresultat, Iq- tester m.m. Det är en makt som optimerar och gör allt så effektivt och smidigt som möjligt. Foucault förklarar det som kontroll över både samhällskroppen och den enskilda kroppen. Makten är regenerativ inom systemet och blir starkare och mer effektiv vid diskurs.⁵¹ I denna maktform har den sexuella diskursen inneburit skapande av dominans och social ordning för vem som hör hemma vart på den sociala stegen.⁵² Eftersom denna sortens makt är

---

⁴⁸ Nergelius, 2006

⁴⁹ Andersen och Kaspersen, 2007

⁵⁰ Foucault, 1978

⁵¹ A.a.

⁵² A.a.

producerande och självstärkande är den på eget sätt regenerativ och svår att bryta då alla är en del av den sociala kroppen. Sättet den stärker sig själv är genom positiv eller negativ förstärkning. Den som följer och sköter sig klanderfritt enligt de sociala normerna belönas genom att vara omtyckt och upplyft av sina medmänniskor; det smörjer upp hjulen i den sociala samvaror. Den som avviker från de sociala normerna blir exv. utfrysad eller tillåts inte vara med; det sätter käppar i hjulen i den sociala samvaron och gör den svår att leva i.

Foucault delar sen in detta i två delar. Den ena är normaliseringen av individens kropp.⁵³ Med detta menas att optimera kroppen så att den är så nära idealet som möjligt. Det är t.ex. vad som får oss att utsätta oss för dieter. Det sätt på vilket denna makt bibehålls är enligt Foucault via disciplin vilken behålls genom övervakning. Denna övervakning kan ske både från dig självt såväl som från samhället. Det är tanken på att någon *kan* se och döma över vad du gör. Den andra delen är biomakt vilket innebär normalisering av hela populationer. Det är den makten som försöker få hela populationen att passa in i normalkurvan. Det är en makt som försöker se till att ingen sticker ut. Sätt som detta förvaltas på är genom olika mätningar som säkerställer att du följer det *normala*.⁵⁴ Exempel på sådant är IQ- test eller de mätningar som görs på barn för att se till att de följer normalkurvan.

All makt producerar också enligt Foucault motstånd.⁵⁵ Enligt Foucaults sätt att resonera så stärker allt motstånd mot makt den makt som motståndet försöker att bekämpa. Det öppnar upp dörren och släpper in det som man försöker bekämpa. Ett exempel från Foucault är hur den frigjorda liberala sexrörelsen under 60- och 70-talet öppnade dörren för det mer konservativa och ordningsstärkande.⁵⁶ Tanken med att göra motstånd mot det konservativa samhället gällande sexfrågor blev i sitt utlevande istället argument för de konservativa.

Eftersom makt är en relation och inte ett ting enligt Foucault lämnas alltid öppet för motstånd mot makt som dominerar och underkuvar någon. Våld däremot är något som utövas utan någon relation, det tvingas på en persons kropp.⁵⁷ I en maktrelation menar Foucault utövas makt i den relationen. För en persons möjlighet att kunna dominera en annan krävs också att denna person har möjlighet att motsätta sig makten men väljer att acceptera den. Då våld förekommer i en maktrelation menar Foucault att det våldet drabbar kroppen tillhörande någon som i maktrelationen har möjlighet att motsätta sig maktutövningarna men väljer att avstå motstånd eller acceptera det som drabbar dem. Våld är då ett sätt att förstärka och göra maktrelationens utformning permanent i sin form. Det är ett sätt att få den andra i relationen att tänka och bete sig så som våldutövaren vill. Våld behöver inte utövas fysiskt för att kroppen på den drabbade skall veta och förstå vad som kan drabba denna. Vetskapen om våldet i sig kan vara nog för att

---

⁵³ A.a.

⁵⁴ A.a.

⁵⁵ Andersen och Kaspersen, 2007

⁵⁶ Foucault, 1978:146

⁵⁷ Barker, 1998

fixera maktrelationen.⁵⁸ Således påpekar även Foucault att våld kan finnas i flera former och inte bara handlar om fysiskt utövande. Det kan vara värt att betänka då vi oftast tenderar att betänka våld som något fysiskt. Våld för att fixera maktrelationer då våld är mer än fysiskt våld innebär en större omfattning i vad det kan innebära.

---

⁵⁸ A.a.

5 Syn på våldet i domar - resultat och analys

5.1 De tilltalade

När det gäller de tilltalades inställning till sin eventuella våldsutövning så går det att finna 61 procent av dem inom kategorin oskyldig eller agerat inom rätten till nödvärn. Fördelningen emellan oskyldig respektive nödvärn var i sin tur 39 respektive 22 procent. Det innebär att de flesta gärningsmän i de domar som granskats inte vill kännas vid rollen som gärningsman. De ser inte att de agerat felaktigt utan förklarar det inträffade med att de var tvungna att försvara sig, eller så vill de helt enkelt inte kännas vid att något alls har inträffat. Det kan också förklaras med gärningsmannens behov att fixera sin maktrelation, vilket kan göra att han inte vill kännas vid det som obefogat eller otvunget våld.⁵⁹

Den tilltalade har medgivit att han utdelat två knivhugg i målsägandes skuldra men bestritt ansvar för brott eftersom han befunnit sig i en nödvärnssituation. Han har gjort gällande att han utdelat knivhuggen i syfte att värja sig från ett brottsligt angrepp från målsägandes sida. Han har vidare gjort gällande att han i vart fall befunnit sig i en sådan situation att han svårligen kunnat besinna sig.⁶⁰

Ovanstående citat ur domen B1180-12 är ett exempel på när den tilltalade ser sig ha rätten till nödvärn. Den tilltalade och målsägande har i det här fallet börjat gräla på arbetsplatsen, vilket eskalerar till hot. Det utvecklas sedan vidare till fysiskt bråk, hur råder det delade meningar om, men två vittnen har sett hur den tilltalade efter visst handgemäng som tar slut går efter målsägande c:a fyra meter och sticker denne i ryggen med en kniv. Den tilltalade erkänner sig alltså själva gärningen men anser det borde ses som nödvärn trots att målsägande vänt ryggen till och börjat gå iväg. Han tycker att han känns sig så hotad att det varit befogat att försvara sig mot målsägande. Hans andra förklaring till den begångna gärningen är att enligt BrB 24:6 Exess, han svårligen kunnat besinna sig och därmed gjort mer än vad som är medgivet för att försvara sig mot det hot han ställts inför. I det fall handlandet kan ses som exess blir den anklagade fri från de

---

⁵⁹ Barker, 1998

⁶⁰ B1180-12

anklagelser som ställt emot honom, eller ses som förmildrande omständighet.⁶¹ Domstolen konstaterar dock i det här fallet att eftersom angreppet på den tilltalade varit över och målsägande varit på väg bort ifrån den tilltalade kan handlandet inte ses som varken nödvärn eller exess. Den tilltalade blir därför fälld för grov misshandel i enlighet med det åtal som ställts. Vad som startat hela händelseutvecklingen kan ses som ett maktspel mellan två gamla arbetskollegor. För att den ena i relationen skall få makt över den andra krävs det att den andra ger efter i motstånd och tillåter den makt denna blir utsatt för.⁶² I det fallet maktrelationen inte fungerar så som den ena eller båda vill, t.ex. då den ena bjuder för mycket motstånd mot makten kan maktrelationen gå över i våld. Foucault menar att den som utövar våld gör detta för att fixera maktrelationen. Isdal (2010) menar att den som begår våldshandlingar oftast inte ser någon annan utväg, och att våldet på så sätt är befogat. Dessa två sätt att se på våldsutövning kan ses som en förklaring till varför en gärningsman som t.ex. i diskuterad dom anser att han inte gjort sig skyldig till någon brottslig handling.

Utöver de första 61 procenten finns den kategorin som delvis erkänner. I den kategorin hamnar 20 procent av de tilltalade. Med de som erkänner delvis så menas de tilltalade som instämmer till viss del i den av åklagaren framlagda bilden av det våld som förekommit. Samtliga domar i denna kategori gäller misshandel av normalgraden eller grov misshandel, där de flesta erkänner något slag men inte att de sparkat målsägande.

*Den tilltalade har erkänt att han slagit både målsägande 1 och 2 med knytnäveslag i ansiktet så att de föll till marken. Han har förnekat att han sparkat på målsägande 2 när denne låg ned.*⁶³

*Den tilltalade har erkänt gärningarna. Avseende misshandel har han dock förnekat att denna innefattat några slag mot huvudet.*⁶⁴

Gemensamt för dessa domar där den tilltalade delvis erkänt är att de tilltalade verkar vilja förminska det våld de står anklagade för. Även detta kan ses som en förringning av ansvaret för det utövade våldet. Visst har det förekommit våld men så mycket som det påstås av målsägande vill den tilltalade inte kännas vid. Här kan man vidare utveckla det och säga att även i rättssalen, enligt Foucaults sätt att se på det, pågår olika maktrelationer. Genom att den tilltalade står åtalad är han utsatt för maktpåtryckningar från åklagare och målsägande som genom att driva fallet till en fällande dom förändrar livet för den tilltalade. Vilket motstånd som den tilltalade bjuder tillkännagivs genom hans inställning till åtalet. Där till behandlas maktrelationen mellan den tilltalade och målsägande. Utöver det blir det en maktrelation mellan domstolen, den tilltalade och målsägande då

---

⁶¹ Holmqvist m.fl., 2009

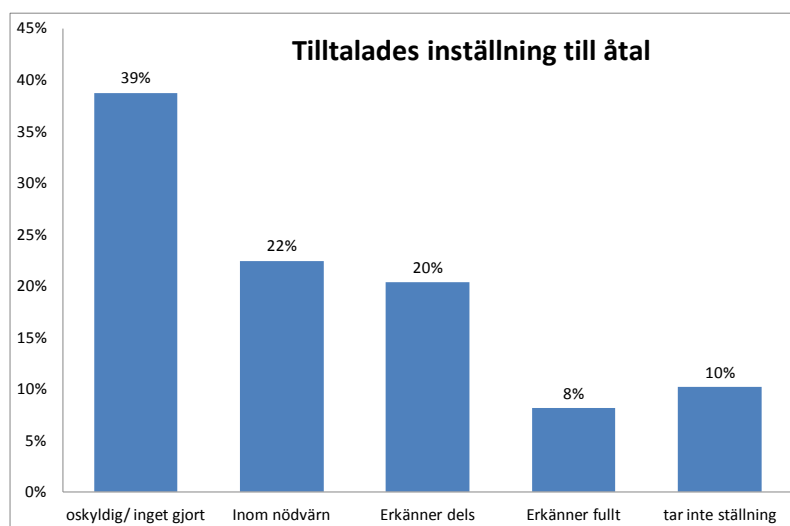
⁶² Enligt Foucault.

⁶³ B3660-11 sid.3.

⁶⁴ B3689-11 sid.6.

domstolens dom ger påverkan på samtliga inblandade på ettdera sättet. Samtidigt utövar också de berättelser som målsägande, tilltalad och eventuella vittnen makt över hur domstolen fattar sitt beslut. Systemet i sig regenererar makten och gör den mer effektiv via den diskurs som förs.⁶⁵

Det faktum att det sammantaget betyder att de tilltalade i de domar som analyserats till drygt 81 procent inte ser likadant på det våld som det de anklagas för blir alltså enligt Foucault sätt att se på maktrelationer inte särskilt märkligt. Deras bild av våldshändelsen överrensstämmer alltså inte med bilden som framlagt i målet av åklagaren. Isdal (2010) har i sina möten med våldsamma gärningsmän även sett att det är många som har svårt att förstå den påverkan deras utövade våld får för andra. Med det i tanken kan det eventuellt vara så att de tilltalade inte bara bjuder på motstånd mot makten, utan att de också i sin roll som våldsutövare legitimerar och normaliserar sin utövning av våld för att stabilisera maktrelationer. Huruvida denna maktrelation är en långvarig maktrelation eller om den uppstått nyligen har ingen betydelse för våldets orsaker. Den som tar till sådana grepp att han eller hon använder våld för att kunna kontrollera situationen vill troligtvis inte heller erkänna detta. Isdal (2010) som har haft flertal våldsbenägna män i terapi påtalar att de som använder sig av våld för att stärka eller befästa sin maktposition i de flesta fall inte ens ser det som våld. Det är något som är nödvändigt för att återställa ordningen, en tjänst för samhället eller det enda sättet att få någon att fatta. För den som ser våldet som den enda utvägen för att få ordning eller lugn och ro kan det troligtvis vara svårt att ta till sig att den som är eller blir drabbad av våldet inte förstår det oundvikliga i våldets förekomst. Det var ju trots allt enligt den inställningen inte gärningsmannen som var orsaken till uppkomsten.⁶⁶

---

⁶⁵ Foucault, 1978

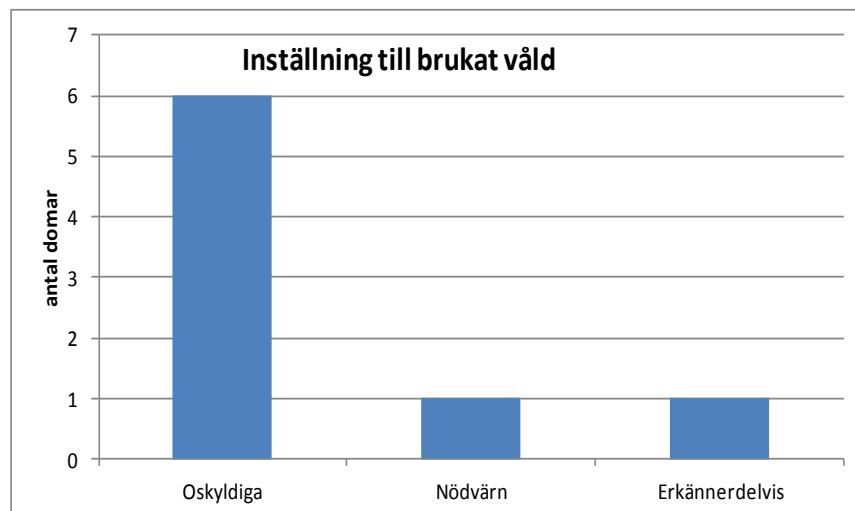
⁶⁶ Isdal, 2010

5.1.1 Betydelsen av kön samt antal gärningsmän

I de 40 domar som analyserats så är det i fyra domar där tilltalad i målet varit fler än en gärningsman. Fördelningen mellan åtal för misshandel av normalgraden och grov misshandel är helt jämn i detta fall. TR påtalar uttryckligt i samtliga av dessa domar utan en att det bör ses allvarligt på när misshandel begås i grupp. I den dom där de inte påtalar allvarligheten av flera gärningsmän som ger sig på ett offer är de tilltalade unga kvinnor och målsägande en man.

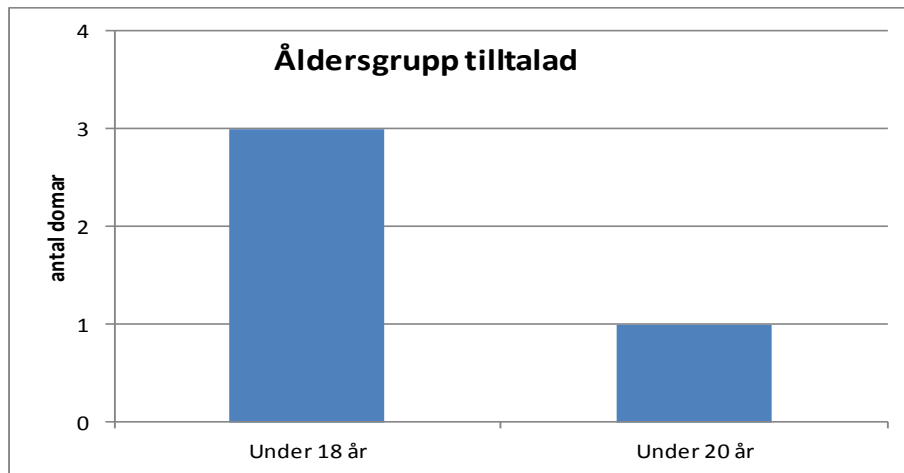
Förutom att det går att konstatera att det bara är fega individer som angriper så många mot endast två personer, gör det själva misshandeln allvarligare än den hade varit annars på grund av att det är svårare att freda sig mot en sådan övermakt i antal jämfört med att s.a.s. slåss man mot man.⁶⁷

Svårigheten i de analyserade fallen är att styrka att just dessa tilltalade har utövat våld på målsägande i fallet. Problematiken ligger i att kunna peka ut att just den tilltalade varit den som slagit eller sparkat. Sex av de åtta tilltalade i domarna hävdar de att de är oskyldiga till framställda anklagelser, en hävdar att hon agerat inom nödvärnsrätten och en erkänner delvis åtalet. Summerat innebär att alla utom en, av de tilltalade som stod anklagad tillsammans med någon annan, ej ville kännas vid att de utövat våld eller åtminstone inte att de brukat våld de inte var berättigade till lagligt sett. Här kommer vi åter tillbaka till de diskussioner jag fört under föregående rubrik angående våldsbrukarens inställning till vilken skada och påverkan hans våld får på mottagaren av våldet.

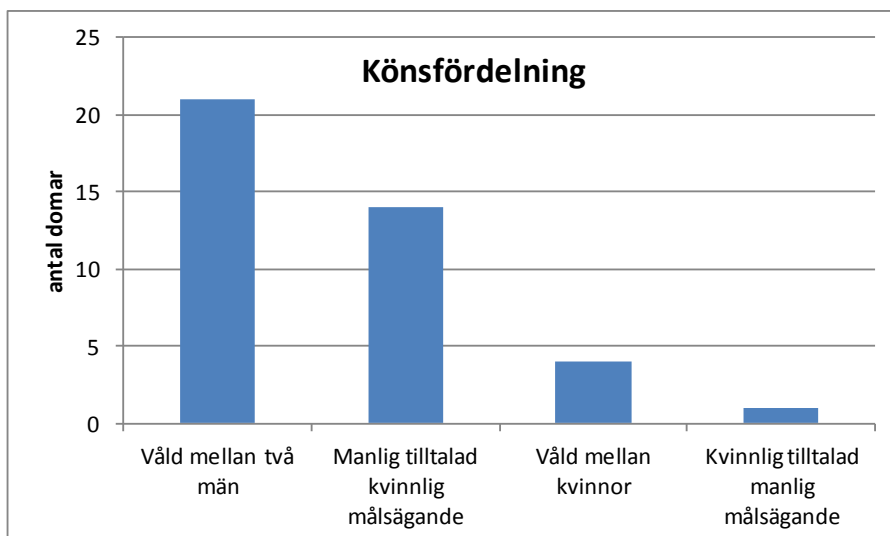

⁶⁷ B385:12 sid. 7-8.

I tre av de fyra fall som fler tilltalade än en tilltalad förekommer är de tilltalade under 18 år, och i det fjärde fallet är de tilltalade under 20 år. Det kan ge en indikation på att våld där fler än en gärningsman är inbegripen oftast är förekommande bland ungdomar.

För att ge ett perspektiv på könsfördelningen i det material jag bearbetat så inbegrep 21 stycken av dem våld mellan två män. I 14 av fallen var det en manlig tilltalad och kvinnlig målsägande. I fyra domar ägde våldet rum mellan två kvinnor, och i ett fall var de tilltalade kvinnor som utövade våld på en man. Det innebär att totalt sett är det en manlig tilltalad i 35 av de 40 domarna vilket är lika med 87 procent drygt. Könsfördelningen är därmed sned i materialet med en klar överrepresentation av män som tilltalade, men också som offer för våldet (om än i något mindre övervikt som offer). Om man ser till den forskning som bedrivits av Brown (2010) så skulle denna starka överrepresentation av män till viss del kunna förklaras genom en missgynnande hantering av män genom hela rättsprocessen. Män som anklagas för något löper större risk att bli föremål för en polisundersökning än kvinnor i samma situation i Browns undersökning. Dessutom ges manliga offer inte samma stöd och behandling som kvinnliga offer. Måhända kan detta även vara en faktor i detta material.

Att kunna verifiera några ordentliga resultat för huruvida det är av betydelse att det är en eller flera gärningsmän är helt omöjligt resultatmässigt i det här materialet om man söker efter en bekräftelse i form av en användning av utdömande av strängare straff. Eftersom det inte är detta arbetes mål att göra det saknar det större betydelse. Det som dock går att få fram resultatmässigt när det gäller fler än en gärningsman är att synen på våldshandlingar där flera gärningsmän på något sätt ger sig på en person i domstolens bedömningsberättelse överlag är sträng. Vid nästan samtliga av de domar där det fanns fler tilltalade än en för samma brottsrubricering betonade TR allvarligheten av våldsverkan där gärningsmännen är övertaliga offren. Det går alltså att utläsa att domstolen anser att våld från flera gärningsmän är av en värre sort genom att den som är offer för våldet inte ges någon större chans att försvara sig. Det som är intressant här är varför TR inte betonade allvarligheten av flera gärningsmän i ett av fallen, vilket blir än mer intressant när det betänks att gärningsmännen var unga kvinnor.

Vittnena har uppgett att de sett såväl tilltalad 1 som tilltalad 2 utdela slag och sparkar mot målsägande bl a när han låg ned på golvet. De har även uppgett att målsägande försökte skydda sig från slag och att han, efter att han hade rest sig upp från golvet, försökte gå ifrån platsen med blev motad tillbaka av den av de tilltalade som höll i golvmoppen. Genom målsägande och vittnenas uppgifter är det utrett att tilltalad 1 och 2 utdelat flera slag mot målsägande som träffat honom i huvudet och på kroppen samt sparkar och slag mot kroppen när han låg på golvet. Det är också utrett att tilltalad 2 utdelat slag med en golvmopp. Tilltalad 1 och 2 skall därför dömas för misshandel i enlighet med åtalet.⁶⁸

Både Christie och Foucault påtalar hur vi är låsta vid vår normativa bild av verkligheten, hur vi tycker att den skall se ut. De normativa värderingarna och bilderna gör att vi har svårt att ta till oss de unga tjejerna som gärningsmän. De är långt ifrån den ideala gärningsman som Christie (2001) beskriver. Dessutom är offret i det här fallet en man vilken enligt våra föreställningar inte borde få stryk av två unga tjejer. Därmed är offret i fallet även det långt ifrån det ideala offret. I händelseförloppet för detta avvikande fallet blir mannen bl.a. slagen med en golvmopp och sparkad på när han ligger. Även här är det intressant att rubriceringen stannar vid misshandel av normalgraden. Om man förställer sig att två yngre män skulle gett sig på en kvinna och sedan slagit på henne med en golvmopp samt sparkat på henne då hon legat ned är det i min mening troligt att rubriceringen på åtalet hade varit grov misshandel. Huruvida denna dom med två kvinnliga tilltalade och en manlig målsägande sedan hade hållit för en dom av grov misshandel är svårt att säga då jag inte har tillgång till mer i åtalet än vad som står nedskrivet i domarna. Det intressanta är dock att rubriceringen grov misshandel inte fanns med i åtalet, vilket det enligt min mening borde gjort med tanke på det våld som finns beskrivet i domen. Detta är enligt mig en stark indikation på att vi har en tendens att förringa det våld som produceras av

---

⁶⁸ B16928-11 sid.8.

kvinnor, speciellt när den som drabbas är en man. Det kan troligtvis vara en förklaring till det lägre förtroende som män drabbade av relationsvåld visar i BRÅ:s undersökning *Våld mot kvinnor och män i nära relationer*.⁶⁹ Isdal (2010) säger att det inte är ovanligt att omgivningen inte ser något av den våldsamma naturen som förekommer vid relationsvåld. Personen ifråga kan ses som trevlig och utan några aggressiva tendenser av omgivningen.⁷⁰ Ser vi därtill Christies (2001) sätt att se på hur vi bedömer offerskap, så ser vi i relationsvåld där kvinnan är offer lättare henne som offer. Anledningen till detta skulle vara kvinnans status som offer vilken redan är etablerad hos de flesta människor.⁷¹

*Målsägande 1 och 2 har på ett sammanhängande och detaljerat sätt redogjort för hur den tilltalade slagit, knuffat och sedan sparkat målsägande 1 då hon låg ner samt hur han därefter utdelat ett slag med en kofot över målsägande 2:s arm. Deras uppgifter framstår som högst trovärdiga och tillförlitliga. Något skäl för målsägande 1 och 2 att sanningslöst anklaga den tilltalade brottslig gärning har inte framkommit.*⁷²

Huruvida benägenheten att se kvinnan som offer färgar rätten då denna skall döma i olika mål är svår att avgöra, men Foucault menar att lagens utformning tvingar de som skall begagna den att förstå och tolka dess innebörd ur ideologiska synsätt. Rätten kan därmed omöjligt vara helt neutral då tolkningsmånen i lagtexten kräver föreställningar om hur det bör vara, hur mycket som är fel och hur fel mm.⁷³

För att återgå till domen med de kvinnliga tilltalade och manliga målsägande kan det möjligtvis vara så att rätten ställer sig ett par frågor vilkas innebörd kan tolkas som påståenden; Hur hårda kan egentligen sparkar och slag från en ung tjej vara? Borde inte en vuxen man kunna freda sig mot två unga tjejer? Troligtvis kan det vara sådana frågor eller påståenden som gör att detta fall av misshandel blir i min mening något förringat. Eftersom det ändå dock bara handlar om en dom så går det dock inte att dra för stora slutsatser. Det kan likaväl vara ett undantag, såväl som något orsakat av andra saker. En annan orsaksförklaring skulle t.ex. kunna vara att bevisen i målet var åt det vaga hållet vilket orsakade en mer återhållsam rubricering av brottet. Det förefaller dock föga troligt då brottet begicks mitt inne på en snabbmatsrestaurang med vittnen runt omkring.

---

⁶⁹ BRÅ 2009:12

⁷⁰ Isdal, 2010:191

⁷¹ Christie, 2001

⁷² B9896-10

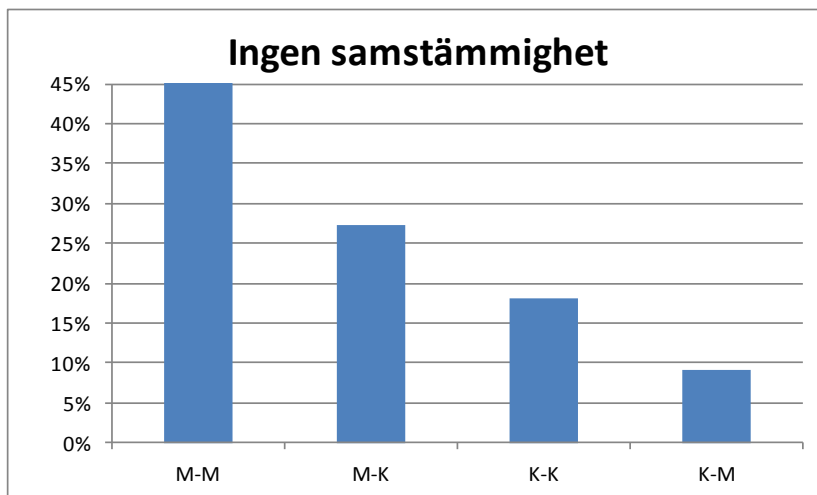
⁷³ Barker, 1998

5.2 Gemensamma berättelser och betydelsen av kön

För att kolla på hur likartad synen var på våld i domarna mellan domstol, tilltalad och målsägande har jag utgått från målsägandes berättelse då det är den i huvudsak som används som basunderlag för att väcka åtal.⁷⁴

5.2.1 Domstolen och de eller den tilltalade

I 27 procent av domarna anser TR att den tilltalades berättelse om vad som hänt och hur eventuellt våld skall bedömas var helt felaktig och av dem var 64 procent samkönat våld, 27 procent manlig tilltalad mot kvinnlig målsägande och nio procent kvinnlig tilltalad mot manlig målsägande. Totalt var 73 procent av de tilltalade i denna kategori män.

Kvinnlig tilltalad: Jag har varit på den aktuella restaurangen någon gång men jag känner inte igen målsägande. Jag vet inte vad jag gjorde den 5 maj. Eventuellt arbetade jag. Jag vet inte varför jag är utpekad.⁷⁵

Tingsrätten: Målsägande har pekat ut tilltalad som en av de kvinnor som strax före händelsen bråkade med henne på en restaurang. Den tilltalade hade således motiv att misshandla målsägande. Vittnets klara utpekande av den tilltalade vid förundersökningen visar med tillräcklig säkerhet att det var den tilltalade som utförde misshandeln. Åtalet är därigenom styrkt och tilltalad ska dömas för misshandel.⁷⁶

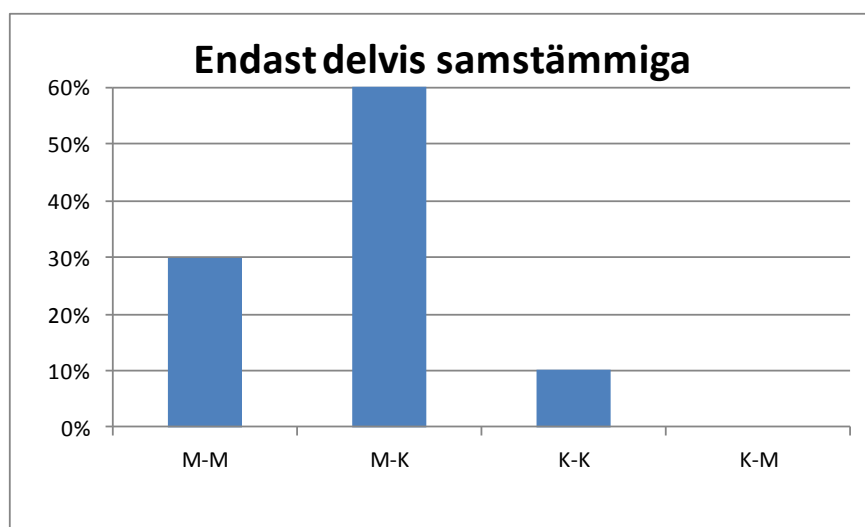
⁷⁴ I de tabeller som finns under rubriken 5.2 står M för man och K för kvinna. Den före bindestrecket är den tilltalade, den efter är målsägande.

⁷⁵ B14165-11 sid.5. Den tilltalades berättelse.

⁷⁶ A.a. Tingsrättens bedömning.

I 25 procent av domarna bedömer TR att den tilltalade bara till viss del har en korrekt bild av vad som hänt och hur våldet i målet bör betraktas. Bland dessa är 40 procent samkönat våld och 60 procent inbegriper manlig tilltalad mot kvinnlig målsägande. Totalt var 90 procent av de tilltalade i denna kategori män.

Tilltalads berättelse: Avseende åtalet för försök till grov misshandel alt. misshandel har den tilltalade medgett att han mot målsägande utdelat ett slag mot dennes ansikte och ett slag mot dennes bröst. Slagen har emellertid utdelats i nödvärn mot det våld som målsägande utsatt honom för. Den tilltalade har förnekat att det skulle ha varit en kniv inblandad vid tillfället. Avseende åtalet för försök till grov misshandel alt. våld mot tjänsteman har den tilltalade förnekat att det skulle varit en kniv inblandad även vid det tillfället.⁷⁷

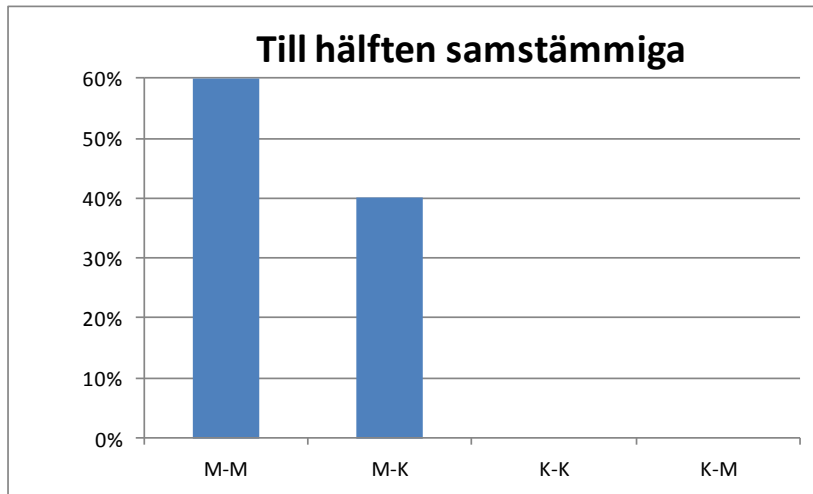
Tingsrättens bedömning: ... Därtill finns det stöd av vad polis 1 berättat om att han hittat en kniv på köksbordet när han kom in i köket. Sammantaget anser tingsrätten att målsägande 1s uppgifter är mer trovärdiga än den tilltalades varför de läggs till grund för bedömningen...⁷⁸

Den här domen är lång med flera berättelser eftersom det är flera personer som varit inblandade i händelserna. Tingsrätten är dock bara samstämmig med den tilltalades berättelse i de delar där hans berättelse stämmer överrens med de andra inblandade i händelserna. De andras berättelser är i stort sett helt överrensstämmande, vilket också är en bidragande orsak till tingsrättens inställning till våldsbedömningen.

Av de andra domarna bedömdes den tilltalades version av händelseförloppet vara korrekt till hälften i 25 procent av fallen. 60 procent innebar samkönat våld och i 40 procent av fallen var den tilltalade en man mot en kvinna som målsägande. I samtliga fall i denna kategori var de tilltalade män.

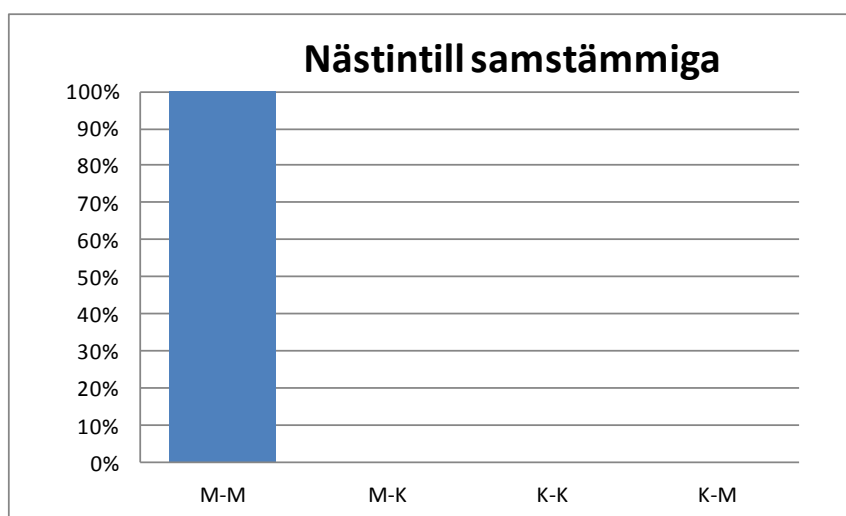
⁷⁷ B1184-12 sid 4-5. Den tilltalades berättelse

⁷⁸ A.a sid.15 Del av tingsrättens bedömning.

I dom B13414-11 står en man anklagad för misshandel på en annan man. I händelsen har tre män som är bekanta med varandra färdats tillsammans i bil när det blivit bråk, bilen har stannats och bråket har övergått i fysiskt våld. Hur exakt detta har utvecklats råder det något skilda versioner om, och de skador som uppkommit av det påstådda våldet av sparkar mot målsägandes huvud stämmer inte riktigt. Tingsrätten konstaterar att målsägande blivit föremål för misshandel men inte hur varför åtalet lämnas utan bifall. Tilltalad erkänner att han slagit målsägande, men hävdar att det skett i självförsvar då målsägande slog mot tilltalad. Målsägande säger sig ha blivit attackerad våldsamt med sparkar i huvudet utan att själv ha gjort något fysiskt. Vittnet som även var vän till dem båda säger att tilltalad har gett sig på målsägande utan föregående fysiska angrepp från målsägande. Han kan dock inte riktigt säga vilket sorts våld. Vid tidigare förhör har han dock uppgivit att tilltalad har sparkat målsägande i huvudet. Varför han senare blir osäker på dessa uppgifter och tar tillbaka dem är oklart. Vad som är sanning i diskursen förefaller vara osäkert och föränderligt.⁷⁹

Från tio procent av de tilltalade kom framställningar av händelserna och våldsverkan som bedömdes som näst intill korrekta av TR. Samtliga dessa innebar samkönat våld med manlig tilltalad.

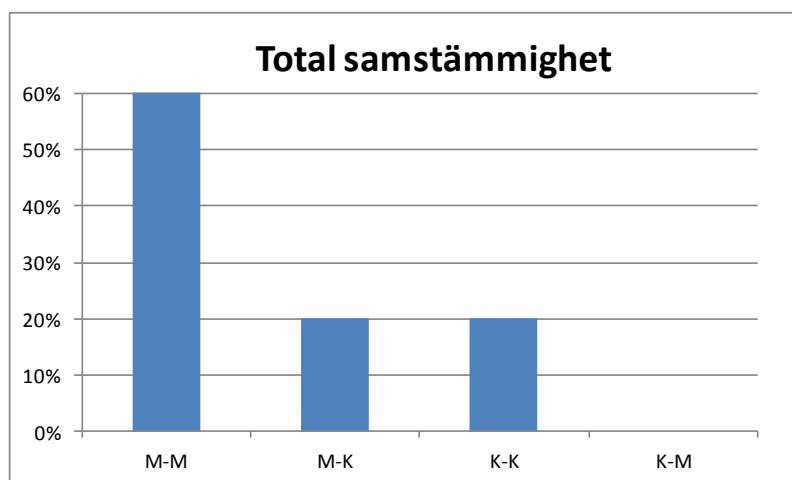

⁷⁹ Barker, 1998

På torget uppfattar den tilltalade hur någon säger nedsättande saker om hans flickvän. Detta gjorde honom upprörd och han konfronterade målsägande 1 och 2, som också befann sig i färd över torget, om detta. I det efterföljande förloppet slog han först ned målsägande 1, varvid målsägande 2 ingrep och då också blev nedslagen. Målsägande 1 reste sig upp och kom till sin kamrats undsättning och fick då motta ytterligare ett knytnäveslag från den tilltalade. Så långt är det åklagaren påstått styrkt, på grund av tilltalades och målsägandes i dessa delar samstämmiga uppgifter. Frågan är om tilltalad också har sparkat målsägande 2 när denne låg ned.⁸⁰

Målsägande 1s utsaga samt vittnesuppgifter i, dom B3660-11, om spark mot huvudet på målsägande 2 tillsammans med de skador som blir följden gör att TR ställer det utom rimligt tvivel att den tilltalade har sparkat målsägande 2 när denne legat ned.

I 13 procent av domarna instämmer TR med den version av händelseförloppet och våldet som den tilltalade lägger fram. 80 procent av dessa inbegrep samkönat våld där tre av fyra var män emellan. Totalt var 80 procent av de tilltalade i denna kategori män.

Den tilltalade har erkänt att hon slagit målsägande i ansiktet med öppen hand. Hon har förnekat att hon utdelat ett slag på målsägandes handled eller tagit ett hårt tag om hennes arm (hon har däremot erkänt att hon tagit ett tag om målsägandes handled).⁸¹

Målsägande har vaga minnesbilder av det våld som hon ska ha utsatts för. Det är den tilltalades erkännande och uppgifter som får ligga till grund för bedömningen.⁸²

⁸⁰ B3660-11 sid.4. Den tilltalades inställning.

⁸¹ B3930-11 sid.3. Den tilltalades inställning.

⁸² A.a. sid.5. Tingsrättens bedömning.

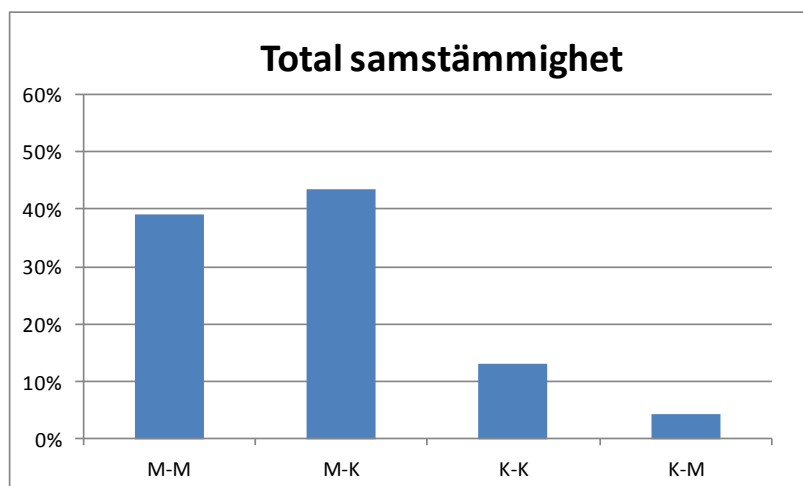
Likartade berättelser mellan domstolen och den tilltalade är en ovanlighet i det här materialet. Anledningen till detta har redan berörts i den tilltalades inställning till åtal då jag diskuterat en gärningsmans bild av det våld han använder och varför. I de fall TR är helt överrens med den tilltalades version av våldet är det antingen på grund av totala erkännanden, som ovan då målsägandes berättelse är oklar medans tilltalad är klar och detaljerad, eller då målsägandes och tilltalads version är mycket lika men målsägandes version inte går att styrka, och tilltalades berättelse framgår som troligare.

Eftersom huvuddelen av de domar som arbetet gått igenom behandlar fällande domar betyder det att domstolen i de flesta fall gått på åklagarens linje. För att berättelserna skall vara till fullo den samma mellan tilltalad och domstol, kräver det att domstolen friar den tilltalade eller att den tilltalade instämmer till fullt i åtalet, alternativt erkänner till del av åtalet samtidigt som målsägandes berättelse är otydlig eller vag. Däremellan kan det vara så att den tilltalade till viss del eller annan varierande grad har en överrensstämmande berättelse med den som domstolen antar alternativt skapar sig.

Det kan dock konstateras att detta material har en stark indikation på att bilden av vad våld är och hur det verkar sällan är den samma hos tilltalade och domstol. I lite mer än hälften av fallen ger domstolen ingen eller mycket liten tilltro till den upplevelse av våldet som den tilltalade har. En intressant aspekt är att domstolen och den tilltalade är som mest samstämmiga då våldet begåtts mellan samma kön, d.v.s. man mot man eller kvinna mot kvinna. Det bör dock ses på med viss försiktighet då underlaget för slutsatsen är litet då kvinnor som tilltalad endast förekommer i fem domar där samkönat våld endast inbegriper fyra domar.

5.2.2 TR och målsägande

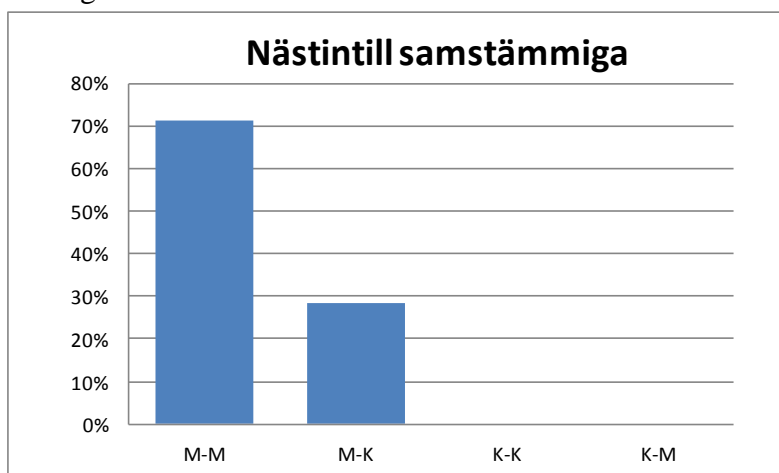
I drygt 57 procent av domarna instämmer TR till fullo med den version av händelseförlopp och våld som målsägande lägger fram. Drygt 56 av de målsägande i denna kategori var kvinnor varav 77 procent anmält en man för våldet. I denna kategori ryms även det enda fallet där den målsägande är en man som blivit misshandlad av kvinnliga tilltalade.

*Målsägande 1 och 2 har båda berättat om händelsen på ett trovärdigt sätt och det har inte framkommit någon anledning att ifrågasätta deras uppgifter. Deras uppgifter vinner även i allt väsentligt stöd av varandras uppgifter. Vad målsägande 2 har berättat om sina skador vinner även stöd av den skriftliga bevisningen. Tingsrätten lägger därför deras berättelser till grund för bedömningen och härigenom är gärningen bevisad. Vad den tilltalade berättat om själva misshandeln är således motbevisat och hans uppgifter om att flickorna hotat honom framstår för tingsrätten som en uppenbar efterhandskonstruktion.*⁸³

I den här domen går tingsrätten helt på flickornas uppgifter. Den tilltalades berättelse förefaller för tingsrätten som otrolig samtidigt som de tycker att målsägandes berättelser är trovärdiga. Man kan dock ställa sig frågan varför tingsrätten har den inställningen de har. Vad är det som får tingsrätten att avfärda den tilltalades berättelse och ta till sig målsägandes? Foucault menar att varje samhälle har sitt sätt att förstå sanningen, vilken typ av diskurser som det accepterar och funktionaliserar som sanningar. Vilka mekanismer och instanser som gör det möjligt att urskilja sanna från falska påståenden, vilka medel med vilka man blir sanktionerad med. Vilka tekniker och procedurer som tillkännagivs värde i sanningsekvationer, statusen på de som förväntas säga vad som skall ses som sanning.⁸⁴ Det innebär att om man tog samma mål till ett annat samhälle (utan att ta in aspekten av lagar) skulle sanningen kunna te sig annorlunda. Om man betänker Christies (2010) sätt att se på de ideala offren kan rätten bli färgad av bilden av två flickor som förefaller försvarslösa vilka blir oprovocerat attackerade av en okänd man. Här har vi kvinnor som vi gärna ser som offer. De blir attackerade av en man vilken vi automatiskt ser som starkare än kvinnor. Dessutom kan tjejerna inte riktigt klandras för att vara där de är, eller enligt deras version för det våld de utsätts för. Här finns flera komponenter som gör tjejerna till ideala offer vilka vi tenderar att tro på, se som sanningsenliga och vill skydda.

I drygt 17 procent av domarna anser TR att målsägandes utsaga är näst intill korrekt. Samtliga domar innehar en manlig tilltalad och i 29 procent av fallen är målsägande en kvinna.

⁸³ B16837-11 sid.5. Tingsrättens bedömning.

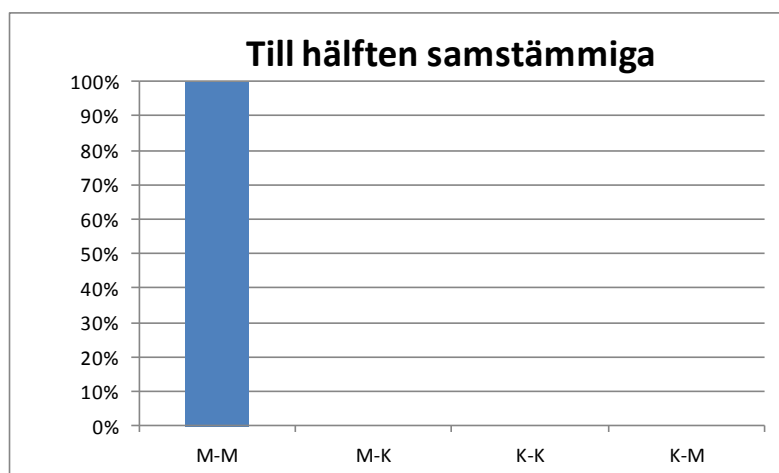
⁸⁴ Barker, 1998:30

Den tilltalades berättelse framstår i huvudsak som trovärdig men hans redogörelse för hur han kom att dra målsägande ur sängen ger intryck av att vara tillrättalagd.

Målsägande har lämnat en sammanhängande och trovärdig berättelse. Hennes uppgifter stöds i viss mån av fynden vid läkarundersökningen. Det är i och för sig märkligt att det våld hon beskrivit inte givit mer omfattande skador än dem som journalanteckningarna beskriver men detta kan delvis förklaras av att blåmärken ännu inte hunnit utvecklas när undersökningen gjordes. En granne har berättat att han senare samma vecka sett blåmärken på målsägandes armar och ben. Grannens vittnesmål visar också att målsägande var ledsen och upprörd när hon kom till hans bostad. Det framstår också som osannolikt att målsägande utan starka skäl skulle lämna bostaden iförd endast morgonrock. Målsägandes berättelse får sådant stöd av annan bevisning att den kan läggas till grund för bedömningen. Åtalet är därigenom styrkt.⁸⁵

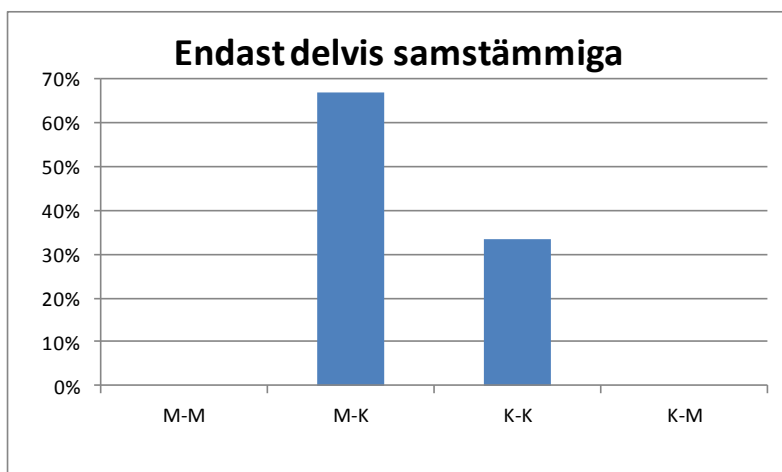
Även i denna dom är det en kvinna som blir misshandlad av en man. Här ger dock avsaknaden av blåmärken vid läkarundersökningen viss reservation. Trots det väljer tingsrätten att bara påpeka det märkliga i detta och sedan lägga kvinnans berättelse till grund för bedömningen.

Till hälften instämmande med målsägandes utsaga är TR i 15 procent av fallen. Samtliga av dessa inbegriper samkönat våld mellan män. I B250-12 har en man anklagats för att ha slagit och knuffat sin styvson. Domstolen konstaterar att både tilltalad och målsägande lämnar lika trovärdiga berättelser, och vittnesuppgifter samt andra bevis är lika starka åt vardera hållet. Därför väljer TR att lämna åtal utan bifall då brott inte kan styrkas.

Endast till viss del instämmande med den version av händelseförloppet och brukat våld som målsägande lägger fram har TR i dryga sju procent av fallen.

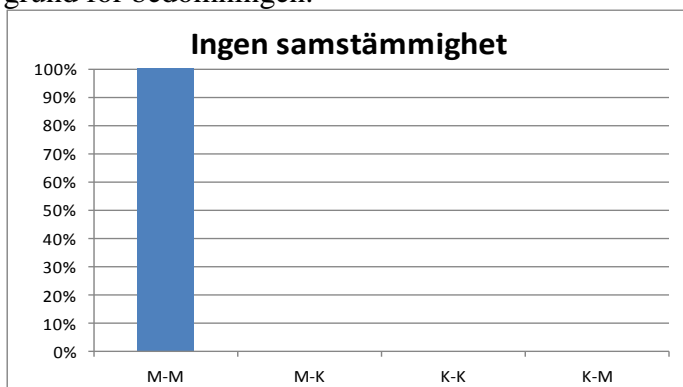
⁸⁵ B2064 sid.6.

Samtliga av dessa hade en kvinnlig målsägande och i 66 procent av dem var den tilltalade en man. I dom B199-12 har en kvinna blivit svårt misshandlad. Hon har uppenbara skador och det förefaller inga tvivel om att hon blivit utsatt för brottsligt angrepp. Den som är tilltalad har hittats utanför lägenheten sovandes i en bil, med blod på kläderna. Blodet tillhör såväl han själv som målsägande. Både tilltalad och målsägande har varit rejält berusade. Då deras berättelser jämförs med varandra samt med en grannes stämmer inte tidpunkter och händelseförlopp tillsammans. Det våld som målsägande beskriver och hur det drabbat henne stämmer dåligt med de skador hon uppvisar. Ett urdrag ur TRs bedömning visar hur de ser på fallet.

Målsägandes berättelse får sammantaget inte ett helgjutet stöd av övrig bevisning. Det finns istället flera oklarheter. det må framstå som mindre sannolikt men kan inte helt uteslutas att målsägande, efter det att hon skiljdes från tilltalad blivit utsatt för misshandel av någon annan och att hon av okänd anledning inte vill vidgå detta. det kan inte anses vara visat bortom rimligt tvivel att tilltalad den 22 januari 2012 utsatt målsägande för misshandel på det sätt åklagaren påstått.⁸⁶

Slutligen lade TR ingen tilltro till målsägandes version av händelseförloppet och det brukade våldet i ett av de 40 fallen. Detta var våld mellan två män, eller snarare våld mellan en man och en pojke. I det fallet läggs tilltalades berättelse till grund för bedömningen.

⁸⁶ B199-12 sid. 10.

Ett utdrag ur TR:s bedömning lyder:

Det grepp som den tilltalade tagit på målsägande har varit av lindrig art och inte haft inslag av våld. Vidare har det fysiska lidande som målsägande tillfogats genom greppet varit så obetydligt att det inte når upp till vad som är straffbart enligt 3 kap. 5§ brottsbalken.⁸⁷

I den här domen väljer domstolen t.o.m. att klargöra att de inte ser det inträffade som våld. Målsägande har dock tydligen sett det han blivit utsatt för som våld, men eftersom domstolen väljer att lägga tilltalads berättelse som grund för bedömning finner de fog i att klargöra att utförd handling ej kan ses som våld. Det blir dock tydligt hur subjektiv förståelsen av vad som är våld är.

Det är tydligt vid genomgång av de domar som arbetet innehåller att domstolen tar stor tillit till den berättelse av våldet som målsägande lämnar. Huruvida målsägandes berättelse helt får ligga till grunden för hur domstolens bild av det förkommande våldet i målet varierar något men det är ändå i lite mer än hälften av fallen som domstolen till fullo tar till sig målsägandes version av hur våldet bör begripas. Motivet till varför målsägandes berättelse antas, anges bero på trovärdigheten i målsägandes berättelse. Flera gånger nämns hur målsägande inte avstår från att lämna mindre smickrande detaljer som sätter målsägande i mindre god dager. Detta ofta i kombination med en detaljlös, och som domstolen uttrycker det, mindre trovärdig berättelse från den tilltalade gör målsägandes berättelse trovärdig.

Den större delen av de målsägande som får full tilltro till deras version av våldet i målet, eller näst intill full tilltro är kvinnor. Då kvinnor gärna ses som offer⁸⁸ kan detta vara en del av varför domstolen till synes gärna går med på målsägandes version av våldet. Gärna i det fall gärningsmannen är en man. Vår inövade bild av den starke mannen och den svaga kvinnan kan vara en bidragande orsak som får domstolen att oavsiktligt bli könsstereotypa. Lagens utrymme för tolkning gör att domstolen är tvingad att fylla ut med ideologier, vilket gör det omöjligt för den och därmed domstolen att vara helt neutral.⁸⁹ Även här bör vår konstruktion av vad som är sanning bejakas.⁹⁰

5.2.3 Tilltalad och målsägande

I tre av domarna är tilltalad och målsägande helt samstämmiga i händelseförloppet och det hur det brukade våldet bör beskrivas. Samtliga de tilltalade i den här gruppen var män. I två av domarna var målsägande en man och i en var målsägande en kvinna. I B3978 är tilltalad och målsägande helt överrens om att

---

⁸⁷ B2302-11 sid.4.

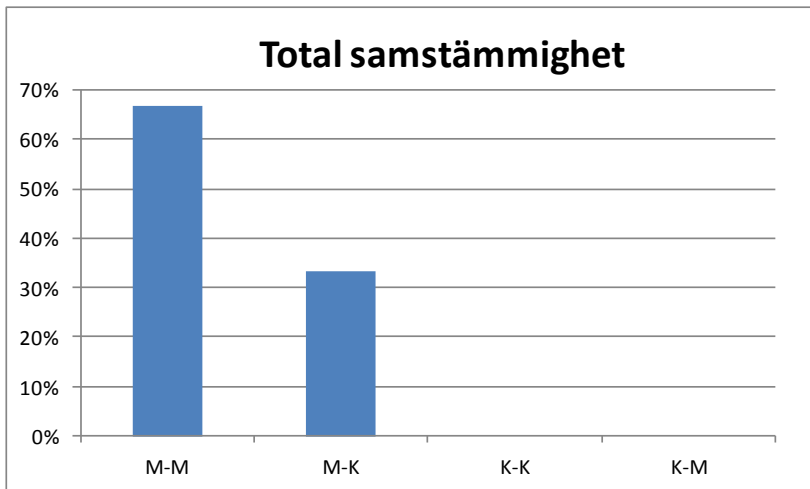
⁸⁸ Se exv. Christie, 2001

⁸⁹ Andersen och Kaspersen, 2007

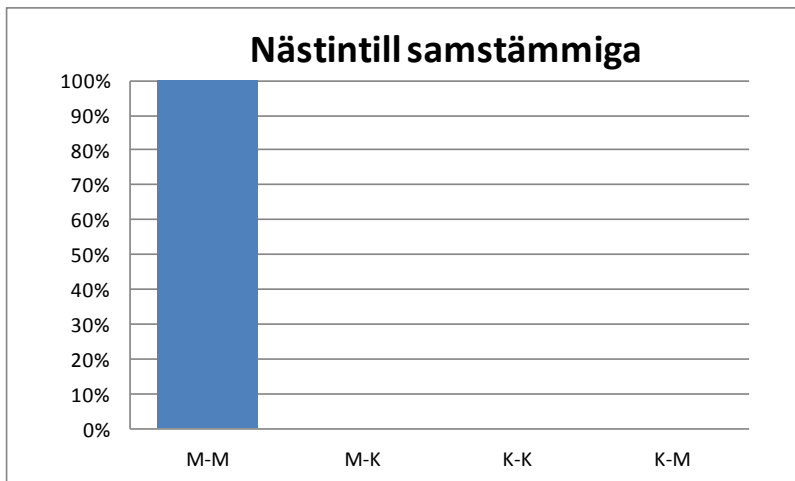
⁹⁰ Barker, 1998

den tilltalade har utdelat knytnäveslag och skallat målsägande. I dessa fall när målsägande och tilltalad är helt överrens om hur våldet bör bedömas behöver domstolen inte lägga ner så mycket jobb på att väga berättelser mot varandra och försöka utläsa vad som skall ses som sanning.

Ytterligare tre av domarna gav en näst intill samstämmighet mellan tilltalad och målsägande. Samtliga av dessa domar innehöll samkönat våld mellan män. I domen B3660-11 ur vilken jag citerat tidigare är den tilltalade och målsägande överrens om hur våldet skall bedömas sånär på att den tilltalade inte vill kännas vid att han sparkat den ena målsägande när denne legat ned. Den tilltalades utsaga blir dock ej betrodd som sanningen då den andre målsägandes påstående om sparkar vinner stöd av vittnesberättelser.

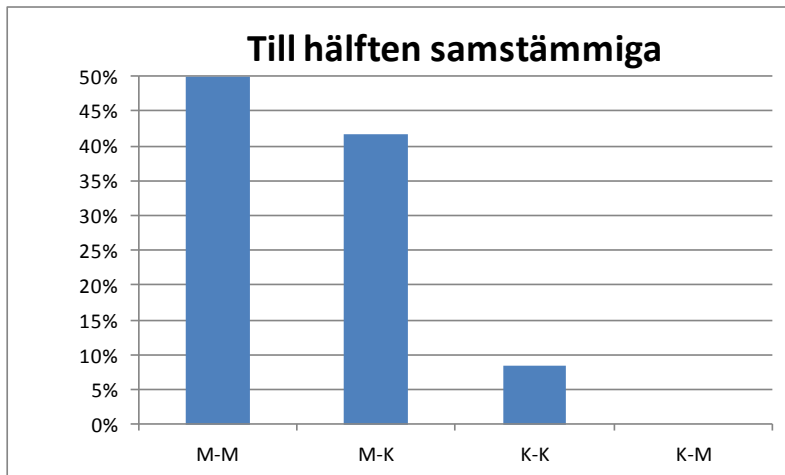

I tolv stycken av domarna är tilltalad och målsägande till hälften överrens om hur våldet i åtalet bör beskrivas och hur det verkat. Hälften av dessa inbegrep våld mellan två män, fem innehöll en manlig tilltalad och en kvinnlig målsägande. Slutligen var det i ett av fallen våld mellan två kvinnor. I dom B9896-10 har den tilltalade och målsägande till hälften överrensstämmande uppgifter. Dock är de inte samstämmiga när det gäller hur det utövade våldet bör bedömas.

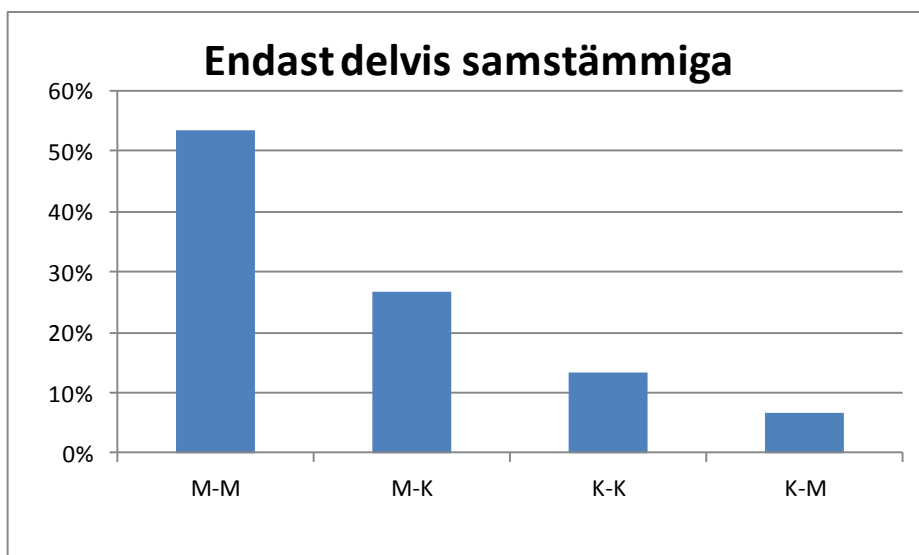
Den tilltalade har förnekat att han gjort sig skyldig till misshandel och uppgett att han handlat i nödvärn.⁹¹

I domstolens bedömning framkommer bl.a. följande:

De hörda har i stort sätt berättat samstämmt om gärningen. Deras berättelser överrensstämmer även i stora delar med vad den tilltalade uppgett i polisförhör. Tilltalads berättelse avviker dock från det övrigas beträffande omfattningen på det våld som han utövade och huruvida han befunnit sig i en nödvärnssituation eller inte.⁹²

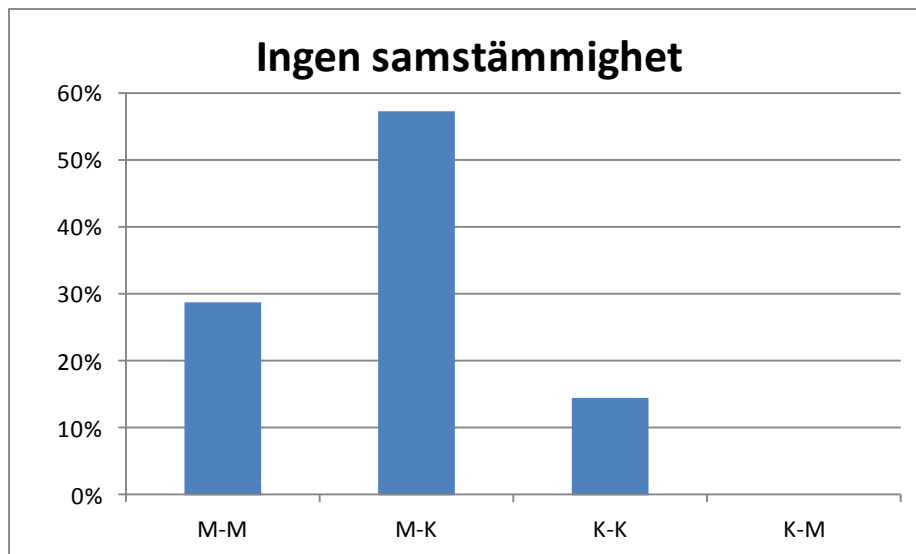
I 15 av domarna är tilltalad och målsägande endast till dels överrens om hur våldet i målet skall ses på och hur händelserna förlupit. Åtta av dessa hade män både som tilltalad och målsägande, fyra stycken hade en manlig tilltalad mot en kvinnlig målsägande, två hade både kvinnlig tilltalad och målsägande. Slutligen var det en där de tilltalade var kvinnor mot en manlig målsägande.

⁹¹ B9896-12 sid.3. Tilltalades inställning.

⁹² A.a. sid.7. Utdrag ur tingsrättens bedömning.

Inte alls överrens om hur våldet artat sig och händelserna förlupit var tilltalad och målsägande i sju av domarna. Av dessa var den tilltalade och målsägande män i två av fallen. I fyra stycken var den tilltalade en man och målsägande en kvinna och i ett av fallen var våldet mellan två kvinnor.

Även då det gäller samstämmande berättelser mellan målsägande och tilltalad så kan det förefalla självklart att dessa inte bör se våldet och dess orsaker speciellt likartat. Helt olika versioner av vad som hänt och hur det drabbat är det dock inte så många som har. I de flesta fall har målsägande och tilltalad likartad syn på någon del av händelseförloppet. Det kan bero på att de har samma eller likartad förståelse för vad som lett fram till själva våldet. När det kommer till själva våldet däremot blir deras förståelse för vad meningen med våldet är och vilken verkan det har oftast olika. Eftersom våld är förekommande för att frysa den maktrelation som finns⁹³ är det svårt för den som drabbas av våldet att förstå meningen med varför det utförs. För den som utför våldet är det oftast en högst logisk sak. De var tvungna att se till att få den andra personen att förstå hur relationen dem emellan skall vara. Våldet är utvägen då den vanliga maktrelationen inte fungerar som den ena parten tycker att den borde.⁹⁴

5.3 Summering av hur våld tolkas i rätten och könets betydelse

Den som överlag har den mest avvikande bilden av våld i rätten är de tilltalade. Det är endast i få domar som deras bild av våldet i ett mål är överrensstämmande med övriga i rätten. Deras avvikande bild av våld kan ha att göra med deras behov

---

⁹³ A.a.

⁹⁴ A.a.

av att vara ständigt starka i en maktrelation. Ett behov som gör att de själva inte ser konsekvenserna av sitt handlande, eller kan hjälpa sig själva i sitt agerande. Det är ett trängande och för många naturligt behov att kunna befästa sin maktposition genom att hålla ordning på omgivningen, vilket görs genom olika former av våld. Det är dessa personer som blir återfallsförbrytare i våldsbrott.⁹⁵

Målsägande och domstolen har för det mesta en ganska likartad syn på våld. De målsägande i de domar som arbetet består av har överlag beskrivit händelseförloppet sakligt och även berättat om sina egna snedsteg och fel i händelsen. I domstolens motiveringar till varför de dömer på ett visst sätt påtalas flertal gånger målsägandes sanningsenliga utsagor vilka inte utelämnat något. Det framgår att detta ”nakna” sätt att framställa sin berättelse är en faktor som i många fall får domstolen att tro på målsägandes berättelse. Vad som utöver det skiljer sig i domstolens och målsägandes betydelse av våldet har i detta material handlat om hur stor skada det gjort på målsägande, samt hur detta skall värderas i ersättning.

Ersättning för psykiskt lidande avser inte mer allmängiltiga reaktioner efter brott, och för att vara ersättningsberättigat skall lidandet vara medicinskt påvisbart. Tingsrätten ifrågasätter i och för sig inte att målsägande känt obehag en tid efter misshandeln. Det är dock inte visat att hon är ersättningsberättigad i större utsträckning än motsvarande en månads akut sjuktid.⁹⁶

Då det skiljer på så sätt handlar det om att domstolen inte anser att det begärda skadeståndet är skäligt. De sänker då det alternativt anser att det inte är befogat. Sammantaget anser jag att samhälle och rätt har en ganska väl överrensstämmande syn på våld, där det skiljer sig handlar mer om hur skadan av utförd våld bör ersättas.

När det kommer till olika kön på tilltalad och målsägande och om detta har någon betydelse så går det inte att få fram ett entydigt resultat i denna fråga. Det finns vissa spretiga indikationer på båda håll vilket gör att det är svårt att dra en slutsats. Det något ensidiga materialet vilket blivit resultat av urvalsprocessen gör också att jämförelser blir lite svåra att göra. De indikationer som finns är allt för små för att använda som fakta. De resultat av könstillhörighetens betydelse genom rättsprocessen som tidigare forskning pekat på går alltså inte att styrka i det här arbetet.

5.4 Utdömande av straff

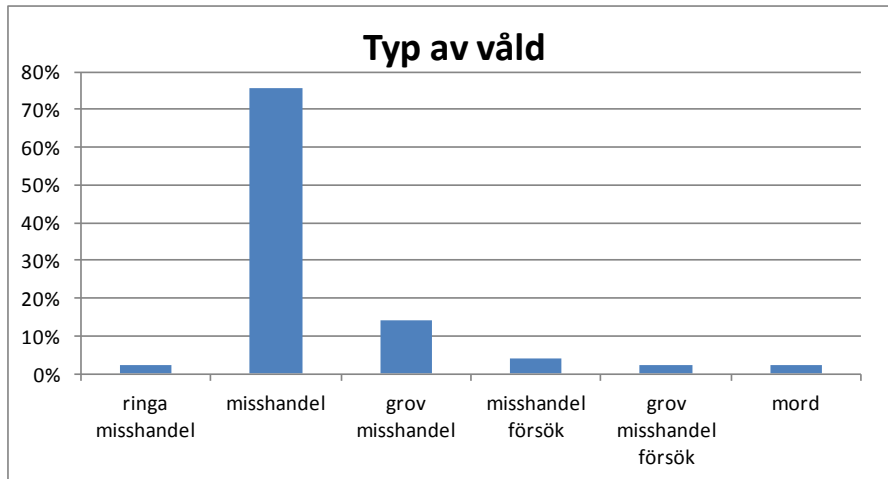
I åtalpunkterna vilka finns i de 40 domarna ryms 37 misshandel av normalgraden, sju grov misshandel, två försök till misshandel samt ett vardera på

---

⁹⁵ Isdal, 2010

⁹⁶ B12431-11 sid.8. Utdrag ur tingsrättens bedömning av skadestånd.

ringa misshandel, försök till grov misshandel och mord. Till samtliga av rubriceringarna inryms fängelsestraff i straffskalan, även om högsta änden av straffmöjligheterna för brotten ringa misshandel samt misshandel av normalgraden är tämligen låga fängelsestraff (sex månader respektive två års fängelse).

Fyra stycken eller elva procent av de åtalpunkterna som fanns för misshandel av normalgraden ledde till ett fängelsestraff. Anledningen till de utdömda fängelsestraffen är i två fall att den tilltalade tidigare dömts för liknande brott, ett för att hans kriminella livsstil och flertal förekommande i belastningsregistret, ett för att den tilltalade inte samarbetade med frivårdens utredning och därmed inte gav indikation på eventuella andra vägar trots att hon tidigare var ostraffad. Foucault menar att straff kan sättas som exempel för att manifistera den makt som olika härskare (i detta fall domstolen) har. Brotten är i sig ett angrepp på den styrande maktens monopol för att behålla fred och lugn.⁹⁷

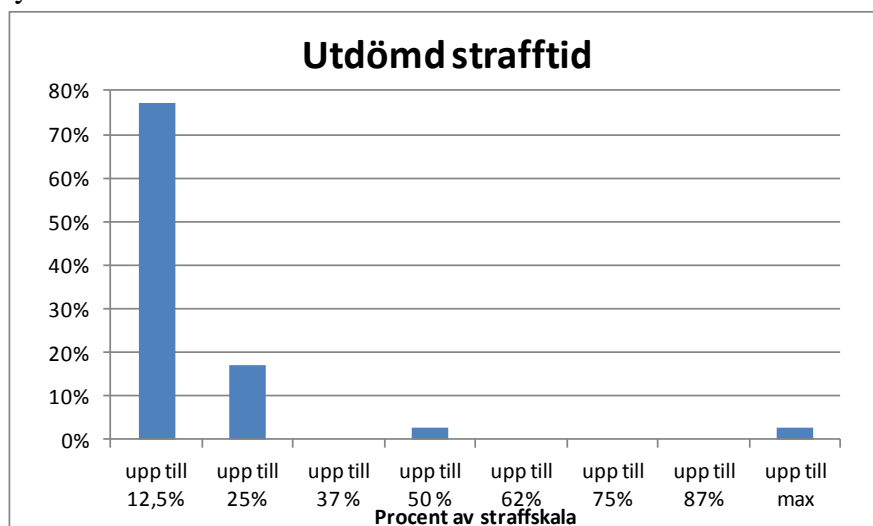
Av de sju åtalpunkterna för grov misshandel som finns i materialet ledde fem eller 71 procent till fängelsestraff. De andra ledde till psykiatrisk vård samt ungdomsvård. Grov misshandel är ett brott för vilket lägsta straff även är fängelsestraff. Således bör alla gärningsmän vilka döms för brottet grov misshandel dömas till fängelsestraff såvida det inte finns något som talar däremot. I TR:s motiveringar till de fängelsestraff som meddelades påtalas att straffvärdet på grov misshandel är ett till sex års fängelse. I ett av dessa fall underskrivs föreskriven strafftid men det gäller då en ungdom under 18 år, för vilka fängelsestraff bör undvikas. Anledningen till fängelsestraffet är tidigare och pågående behandlingsprogram med den tilltalade. Samtliga andra fall som lett till fängelse har lett till fängelsestraff mellan ett år till ett år och tre månader, vilket innebär att endast den allra lägsta delen av straffskalan för grov misshandel har använts.

⁹⁷ Barker, 1998:53

I det fall av försök till grov misshandel som finns med bland åtalspunkterna har dömts till fängelse i ett år. Den tilltalade hade då historik av liknande brottslighet och begått brott inom pågående provotid.

Det mord som fanns med bland åtalspunkterna resulterade inte i något fängelse utan i rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt 31 kapitlet 3§ eftersom den tilltalade har begått brottet under en allvarlig psykisk störning och har ett behandlingsbehov för att inte vara en fara för samhället.

I de straff som meddelats tillsammans med dom för allvarligare våldsbrott är det tydligt att se att nästan alla resulterar i straff på den lägsta änden av den förevisade straffskalan. Det enda stora undantaget gäller det mord som är med bland domarna som fått det högst anvisade som går att döma en psykiskt sjuk person till. Här bör dock uppmärksammas att mord inte var en utav de paragrafer som behandlats i propositionen *Skärpta straff för allvarliga våldsbrott mm.*⁹⁸ I nämnd proposition är dock grov misshandel en utav de paragrafer som nämns att domstolen behöver se allvarligare på. I resultatet från detta arbete framgår det att samtliga grova misshandelsfall fått ett straff som motsvarar den allra lägsta delen av straffskalan. I en straffskala som sträcker sig mellan 1 till 6 års fängelse har samtliga som dömts till fängelse fått mellan ett år till ett år och tre månader. Det bekräftar det påstående som framkommer i ovan nämnd proposition där det sägs att i drygt 98 procent av dömdes det inom den lägsta fjärdedelen av straffskalan där den genomsnittliga strafftiden var knappt 16 månader.⁹⁹ Det bör beaktas att straffskalan för grov misshandel vid den tiden sträckte sig mellan ett till tio år. Vad som hänt sen dess är att grov misshandel blivit uppdelad i grov misshandel och synnerligen grov misshandel där den senaste innebär ett fängelsestraff mellan fyra till tio år.

Hutton (1998) påtalade att det finns forskning som tyder på att kvinnor döms till lägre och lättare straff, något som ges stöd av Browns (2004) undersökningar i Kanada. Detta är dock inget jag kan finna stöd för i detta arbete.

⁹⁸ Prop. 2009/10:147

⁹⁹ A.a.

Med mina resultat kan jag däremot verifiera vad som tidigare utredning, angående generell användning av låga straffskalor, har kommit fram till. En skärpt syn på de allvarliga våldsbrotten i form av utdömda straff verkar enligt min undersökning inte ha skett. De allvarliga våldsbrotten döms enligt mitt arbete fortfarande till de lägre straffskalorna. Eftersom mitt material avseende allvarliga våldsbrott som nämns i ovan nämnda proposition endast innehåller sju grova misshandlar samt ett försök till grov misshandel bör beaktas att det är relativt få domar för att dra för stora slutsatser. Det är dock intressant att resultatet i detta fall är så entydigt.

6 Slutsats och diskussion

I det här arbetet har jag från början ställt mig tre forskningsfrågor. Den första av dem, *Hur förstår tilltalad, målsägande och domstol det våld som förekommer i ett våldsbrottsmål; är de samstämmiga i sin syn eller finns det skillnader?*, har jag i det här arbetet funnit svar igenom att titta på vilka skildringar av våldet som framkommit. De har framkommit i de berättelser om händelserna från tilltalade och målsägande som finns nedskrivna i domarna, samt i domstolens bedömningsberättelse. Det jag kommit fram till i det här materialet är att synen på våld är övervägande samstämmig mellan målsägandes syn på våld och tingsrättens syn på våld. Där det skiljer sig åt är det oftast då domstolen skall bedöma hur hårt våldet har drabbat, och därmed vilken ekonomisk ersättning målsägande är berättigad till. När det däremot gäller synen på våld och vilka konsekvenser det får skiljer det sig överhängande mellan de tilltalades syn och den syn som domstol samt målsägande har. Över 80 procent av de tilltalade hade någon sorts avvikande syn på våldet, dess verkan och orsaker. Det framkomna svaret i den här frågan är kanske föga förvånande. Det kan synas naturligt att den som står anklagad för ett våldsbrott inte vill erkänna eller kanske se vilken effekt våldet har fått på den drabbade. Det kan till och med, som det visade sig flera gånger i det här materialet, vara så att den tilltalade inte vill se våldet som våld eller åtminstone inget som han kunde undvika att bruka. Foucault förklarar att våld blir till då våldsbrukaren ser det som nödvändigt att låsa maktrelationen, och i och med det ta bort eller åtminstone låsa chansen för motstånd från den drabbades sida. Med Foucaults tankar i bakhuvudet syns det naturligt att en gärningsman inte vill erkänna att han brukat våld.

Möjligheten att kunna förändra den skillnad som finns i våldsbedömning mellan tilltalad och domstolen är nog liten då skillnaden i synen troligtvis beror på den tilltalades önskan att skydda sig själv. Denna önskan yttrar sig genom att inte vilja kännas vid våldet på olika sätt, eller åtminstone att förringa den verkan våldet har haft. Man bör dock här ställa sig frågan om man är intresserad av att försöka få en samstämmig syn på våld med de tilltalade. I det fallet man skulle jobba med det kanske det borde ske genom t.ex. olika samtalsprogram där den tilltalade får hjälp med att inse vilken verkan våld har på andra personer och hur han bör hantera situationer där våld för honom idag är en den enda lösningen. Det kan också vara värdefullt att på detta sätt få klart för sig hur olik synen i överhängande fall är på synen och bedömningen av våld hos tilltalade mot målsägande. Det går att hävda att det inte är något nytt, men att få det bekräftat på det här sättet tycker jag är nyttigt, något som också kan ge substans till tomma tryckanden och vetenskap.

Den samstämmighet i synen på våld mellan målsägande och domstol som framkommit i materialet är av godo på det vis att det går att konstatera att

domstolens sätt att se på våld och dess verkan är på rätt linje. De som blir drabbade av våld finner större sympati i samhället än vad den som brukar våld gör. En stor del i varför vi har lagar är ju också för att skydda de som blir drabbade av de som bryter lagarna. Tilliten mellan samhälle och rätt i det här fallet finner du därför klarast i huruvida offren för våld tycker att domstolen bedömer våldet och dess verkan på ett korrekt sätt. Givetvis måste rätten inte vara alltför mycket på målsägandes sida och på så sätt göra sig partisk med den ena sidan i rättegångsmål. Rättens förmåga att bedöma våldet utifrån de lagar vi har och vara strikta vid att våldsförloppet måste kunna bevisas är en förutsättning för att rätten skall vara trovärdig och inge tillit. I de domar som ingår i det här arbetet måste jag säga att rätten i det stora hela uppfyller de kriterierna. Det finns alltid saker i som ger upphov till frågetecken, men det är då viktigt att veta att jag under arbetets gång bara haft tillgång till den skrivna domen.

En intressant utveckling av det här arbetet vore att sitta med på ett antal rättegångar och observera. Då skulle materialet från vardera dom bli större eftersom observatören skulle höra och se alla detaljer från hela förhandlingarna. Där skulle innebörden av våldsbedömningar kunna analyseras på ett annat och förhoppningsvis djupare plan.

Den andra forskningsfrågan jag ställde var: *Förändras bedömningen av våldet hos parterna beroende på vilket kön målsägande och tilltalad har?*

I tidigare forskning har man funnit evidens för att könstillhörigheten påverkar hur brott behandlas genom hela rättsprocessen och hur domstolen slutligen dömer. I denna forskning har det kommit fram att kvinnliga gärningsmän överlag behandlas mildare och döms till lättare straff än män i samma situation. Även i offersituationen har man i tidigare forskning kommit fram till att kvinnliga offer behandlas med större respekt och mildhet än män i samma situation.

I mitt arbete kan jag dock inte verifiera tidigare forskning på den punkten. En stor anledning till varför kan jag tänka mig ligger i att det är en snedfördelning i kön i de domar som materialet består av. Det gör att det blir svårt att få klara tendenser vilka generella slutsatser kan dras ifrån. Som det är nu finns det bara vissa små indikationer på att rätten ser våld annorlunda beroende på vilket kön förövare och offer har. En sådan svag indikation är den enda domen där två unga kvinnor misshandlar en man. Det beskrivna våldet passar enligt min bedömning bäst in under grov misshandel, men denna brottsrubricering finns inte med ens som ett alternativ. Vilken rubricering åtalet ges ligger på åklagaren som i det här arbetet inte definierats i tillhörighet. Det bör dock vara skäligt att han tillhör rättssystemet. Eftersom jag inte pratat om rätten annat än i form av domstol så går jag inte vidare med den tråden. Det bör dock observeras att domstolen inte får döma den tilltalade till ett strängare straff än vad han står åtalad för. Därför kan domstolen inte döma de unga tjejerna i det nämnda fallet till mer än vad de står anklagade för, vilket var misshandel av normalgraden. Jag tycker dock att domstolen hade kunnat markera i sin bedömning allvaret i det begångna våldet vilket inte gjorts. Summa summarum är detta dock inte mer än spekulationer från min sida, och som materialet nu visar finns det inget belägg för att könstillhörighet skulle förändra bedömningen av våldet. Jag tycker dock att ytterligare forskning på frågan skulle genomföras, då med en annan urvalsprocess.

Som jag nämnde i metoddelen blir risken med att få ett jämt fördelat material över olika könskombinationer att vissa domar, som exv. de där den tilltalade är kvinna och målsägande är man, att bli gamla eller rentav mycket gamla. En lösning på detta vore kanske att hämta material från samtliga tingsrätter i hela Sverige. Att resa runt hela Sverige vore en mycket kostsam och tidskrävande insamling, men eventuellt skulle det med tingsrätternas goda vilja gå att få var tingsrätt att skicka de fyra senaste domarna som representerar en i varje könskombination.

Den tredje frågan jag ställde mig var: *Har regeringen rätt i sina påståenden om att domstolen bara använder sig av de lägre delarna av straffskalorna när de dömer allvarligare våldsbrott, och att rättens syn på våld därmed i det avseendet inte stämmer överrens med samhällets; de påståenden som lämnas i Propositionen "Skärpta straff för allvarliga våldsbrott"¹⁰⁰, vilka agerat som motivering till propositionens utformning?*

I den här frågan är det först och främst viktigt att ta till sig att allvarliga våldsbrott i det här arbetets material endast omfattar grov misshandel. Det innebär att materialet av allvarliga våldsbrott endast innehåller sju domar av grov misshandel samt ett försök till grov misshandel. Straffskalan för grov misshandel är minst ett år och högst sex år i fängelse. Det innebär att samtliga åtalade som fanns skyldiga skall ha dömts till fängelsestraff eller i förekommande fall psykiatrisk vård. Samtliga anklagade för grov misshandel och försök till det samma dömdes också till fängelsestraff bortsett från en person som ansågs i behov av psykiatrisk vård samt en person som var under 18 år. Vad jag tittat vidare på är hur långa fängelsestraff som dömdes ut. I samtliga fall har bara den allra lägsta delen av straffskalan använts. Det innebär att mitt arbete bekräftar det påstående som givits i propositionen¹⁰¹, att endast de lägsta delarna används i straffskalan i 98 procent av domarna. Det bör dock återigen betonas att antalet domar med den rubriceringen inte är så många i mitt material.

Hur stor påverkan det här har på vår tillit till rättssystemet är svårt att säga. Men enligt nämnda proposition var det dags att justera på rättens syn i hur långa fängelsestraff de som gjort sig skyldiga till allvarliga våldsbrott borde dömas till.

Jag kan dock konstatera att mitt arbete indikerar att trots att det gått två år sedan lagförändringen trädde i kraft har inga förändringar skett i straffutdömning på allvarliga våldsbrott. Det verkar enligt mitt resultat vara så att lagförändringen inte fått den effekt den var avsedd att ge. Tidigt i våras uppmärksammade jag att BRÅ fått på uppdrag av regeringen att utvärdera lagförändringen och dess verkan, och att det enligt dåvarande plan skulle vara färdigt till 2013. Efter denna utvärdering är gjord borde ett säkert resultat kunna delges av hur domstolarna använder sig av straffskalorna.

---

¹⁰⁰ Prop. 2009/10:147

¹⁰¹ A.a.

7 Referenser

- Andersen, Heine och Kaspersen, Lars Bo, 2005. *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur AB
- Barker, Christine R., Kirk, Elisabeth A. och Sah, Monica (ed.), 1998. *Gender Perception and the Law*. Aldershot: Ashgate, Dartmouth Publishing.
- Barker, Philip, 1998. *Michael Foucault - an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Brown, Grant A., 2004. "Gender as a factor in the response of the law-enforcement system to violence against partners", *Sexuality & Culture*, Summer-Fall 2004, Vol 8, Nr 3 – 4, pp. 3 – 139.
- Eriksson, Lars Torsten och Wiedersheim-Paul, Finn, 2006. *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber AB
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wägnerud, Lena, 2007 (3 ed.). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Feder, Lynette PhD och Henning, Kris PhD, 2005. "A Comparison of Male and Female Dually Arrested Domestic Violence Offenders", *Violence and Victims*, Vol 20, Nr 2, April 2005.
- Foucault, Michael, 1978. *The History of Sexuality - vol.1: An Introduction*. New York: Random House.
- Hofer, Hans von, 2003. "*Crime and punishment in Sweden: Historical Criminal Justice Statistics 1750 – 2000*", Department of Criminology, Stockholm University, S- 106 91 Stockholm, SWEDEN.
- Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine, Träskman, Pär Ole och Wennberg, Susanne, 2009. *Brottsbalken – en kommentar. Del 1 (1-12 kap.) Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.* Stockholm: Norstedts Juridik.
- Hradilova Selin, Klara. Våld mot kvinnor och män i nära relationer – Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Rapport 2009:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet, Information och förlag
- Isdal, Per, 2001. *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Nergelius, Joakim, 2006. *Rättsfilosofi – Samhälle och moral genom tiderna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Regeringens proposition 2009/10:147. *Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m.* Stockholm.
- Torkel, Gregow, 2010. *Sveriges Rikes Lag*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Åkerström, Malin och Sahlin, Ingrid, 2001. *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bilaga 1

Mall för analys av domar från Tingsrätten

Vad är brottsrubriceringen inom BrB 3 kap?

Hur har tilltalad upplevt våldet? Hur ställer sig den tilltalade till anklagelserna?

Hur har målsägande upplevt våldet?

Hur bedömer Tingsrätten våldet?

Finns det andras bedömningar av våldet?

Hur samstämmiga är alla inblandades bedömningar av våldet?

Vilka kön är inbegripna i målet?

Vilket våld har brukats?

Vilken del av straffskalan används vid fällande dom?

Bilaga 2

Målnummer på analyserade domar:

B125-12 Borås TR
B172-12 Borås TR
B199-12 Borås TR
B248-12 Borås TR
B250-12 Borås TR
B385-12 Borås TR
B1622-11 Borås TR
B1776-11 Borås TR
B2064-11 Borås TR
B2733-11 Borås TR
B3335-11 Borås TR
B3418-11 Borås TR
B3490-11 Borås TR
B3660-11 Borås TR
B3689-11 Borås TR
B3859-11 Borås TR
B3930-11 Borås TR
B3978-11 Borås TR
B3993-11 Borås TR
B4021-11 Borås TR
B8024-11 Göteborg TR
B3293-11 Göteborg TR
B6788-11 Göteborg TR
B7736-11 Göteborg TR
B15440-11 Göteborg TR
B9896-10 Göteborg TR
B15629-11 Göteborg TR
B12431-11 Göteborg TR
B13238-11 Göteborg TR
B16500-11 Göteborg TR
B1180-12 Göteborg TR
B13414-11 Göteborg TR
B16837-11 Göteborg TR
B2302-11 Göteborg TR
B14165-11 Göteborg TR
B16928-11 Göteborg TR
B2637-11 Göteborg TR
B14411-11 Göteborg TR
B1184-12 Göteborg TR
B15115-11 Göteborg TR

Bilaga 3

Matris 1 - (Alla kolumner har i sitt originalutförande varit sorterbara) 5 sidor

Fall Nr:	Typ av våld					
	ringa misshandel	misshandel	grov misshandel	misshandel försök	grov misshandel försök	mord
1		1			1	
2		1				
3			1			
4		1				
5		1				
6		1				
7		1				
8		1				
9	1	1				
10		1				
11		1	1			
12		1				
13			1			
14		1				
15			1			
16		2				
17		1				
18		1				
19		1				
20		1				
21		1				
22		1				
23		1				
24		1				
25		1				
26		1				
27		1				
28		1	1			
29		1				
30		1				
31		1				
32		1				
33			1			
34				1		1
35		2				
36		1				
37		1				
38			1			
39		2				
40		1		1		

Summa	1	37	7	2	1	1
Totalt	49					
Andel	2%	76%	14%	4%	2%	2%

Fall Nr:	Tt ställning				
	oskyldig/ inget gjort	Inom nödvärn	erkänner dels	erkänner fullt	tar inte ställning
1		2			
2	1				
3		1			
4	1				
5	1				
6		1			
7	1				
8		1			
9	2				
10	1				
11	1		1		
12	1		1		
13		1			
14	1				
15			1		
16	1	1			
17	1				
18				1	
19	1				
20		1			
21		1			
22					1
23	1				
24				1	
25		1			
26	1				
27			1		
28			1		
29			1		
30			1		
31	1				
32			1		
33	1				
34					2

35			1	1	
36	1				
37			1		
38		1			
39					2
40	1			1	
Summa	19	11	10	4	5
Totalt	49				
Andel	39%	22%	20%	8%	10%

Fall Nr:	Utfall av dom										
	fånge lse	Rätts psykiatrisk vård m. särskild utskrivnings prövn.	psykiatrisk vård	ungdoms tjänst	ungdoms vård	villkorlig	Skydds tillsyn	samhälstj.	böter/brotts offerj	delvis friad	friad
1	1								1		1
2						1		1	1		
3	1								1		
4											1
5							1				
6											1
7						1		1	1		
8	1								1		
9						1		1	1		
10							1	1	1		
11					1				1		1
12				1			1		1		
13	1								1		
14						1			1		
15	1								1		
16				2					2		
17							1		1		
18	1								1		
19	1								1		

20											1
21											1
22							1	1	1		
23	1								1		
24						1		1	1		
25							1		1		
26											1
27						1		1	1		
28	1						1		1		1
29						1		1	1		
30				1					1	1	
31						1		1	1		
32			1								
33											1
34		1							1		1
35							1		1		
36				1					1		
37									1	1	
38	1								1		
39							1	1	1		
40				1					1	1	
Summa	10	1	1	6	1	8	9	10	33	3	10
Totalt	92										
Andel	11%	1%	1%	7%	1%	9%	10%	11%	36%	3%	11%

Fall Nr:	Anv. straffskala							
	upp till 12,5 %	upp till 25%	upp till 37 %	upp till 50 %	upp till 62%	upp till 75%	upp till 87%	upp till max
1		1						
2	1							
3		1						
4								
5	1							
6								
7	1							
8	1							
9	1							

10	1							
11	1							
12	1							
13	1							
14	1							
15	1							
16		1						
17		1						
18				1				
19	1							
20								
21								
22	1							
23		1						
24	1							
25	1							
26								
27	1							
28	1							
29	1							
30	1							
31	1							
32	1							
33								
34	1							1
35	1							
36	1							
37	1							
38		1						
39	1							
40	1							
Summa	27	6	0	1	0	0	0	1
Totalt	35				1			
Andel	77%	17%	0%	3%	0%	0%	0%	3%

Fall Nr:	Gärningsmannens status	
	okänd	känd
1	1	1
2		1
3		1
4	1	
5	1	
6		1
7		1
8		1
9	1	
10	1	
11		1
12		1
13	1	
14	1	
15	1	
16		1
17		1
18		1
19		1
20	1	
21	1	
22		1
23		1
24		
25		1
26		1
27	1	
28	1	
29	1	
30		1
31		1
32		1
33		1
34		1
35		1
36		1
37	1	
38	1	
39		1
40	1	
Summa	16	24

Totalt	40	
Andel	40%	60%

Bilaga 4

Matris 2 - (alla kolumner har i sitt originalutförande varit sorterbara) 4 sidor

Tt = Tilltalad, Mgd= Målsägande TR= Tingsrätten

	Fall Nr:	Samstämmighet								
		helt	näst intill	till hälften	endast dels	int e alls	M- M	M- K	K- K	K- M
Tt & Mgd	1				1		1			
TR & Mgd	1		1				1			
Tr & Vittnen	1	1					1			
TR & Tt	1				1		1			
Tt & Mgd	2			1			1			
TR & Mgd	2	1					1			
Tr & Vittnen	2	1					1			
TR & Tt	2					1	1			
Tt & Mgd	3			1			1			
TR & Mgd	3	1					1			
Tr & Vittnen	3	1				1	1			
TR & Tt	3					1	1			
Tt & Mgd	4				1		1			
TR & Mgd	4					1	1			
Tr & Vittnen	4	1					1			
TR & Tt	4	1					1			
Tt & Mgd	5					1			1	
TR & Mgd	5	1							1	
Tr & Vittnen	5	1							1	
TR & Tt	5					1			1	
Tt & Mgd	6				1		1			
TR & Mgd	6			1			1			
Tr & Vittnen	6			1			1			
TR & Tt	6			1			1			
Tt & Mgd	7					1		1		
TR & Mgd	7	1						1		
Tr & Vittnen	7	1						1		
TR & Tt	7					1		1		
Tt & Mgd	8			1				1		
TR & Mgd	8	1						1		
Tr & Vittnen	8	1						1		

TR & Tt	8			1			1		
Tt & Mgd	9					1	1		
TR & Mgd	9	1					1		
Tr & Vittnen	9	1				1	1		
TR & Tt	9					1	1		
Tt & Mgd	10			1				1	
TR & Mgd	10	1						1	
Tr & Vittnen	10							1	
TR & Tt	10			1				1	
Tt & Mgd	11				1		1		
TR & Mgd	11		1				1		
Tr & Vittnen	11			1			1		
TR & Tt	11			1			1		
Tt & Mgd	12				1		1		
TR & Mgd	12			1			1		
Tr & Vittnen	12						1		
TR & Tt	12				1		1		
Tt & Mgd	13				1		1		
TR & Mgd	13	1					1		
Tr & Vittnen	13	1					1		
TR & Tt	13				1		1		
Tt & Mgd	14				1			1	
TR & Mgd	14	1						1	
Tr & Vittnen	14	1			1			1	
TR & Tt	14				1			1	
Tt & Mgd	15					1	1		
TR & Mgd	15	1					1		
Tr & Vittnen	15			1			1		
TR & Tt	15			1			1		
Tt & Mgd	16				1				1
TR & Mgd	16	1							1
Tr & Vittnen	16	1							1
TR & Tt	16					1			1
Tt & Mgd	17					1		1	
TR & Mgd	17	1						1	
Tr & Vittnen	17	1						1	
TR & Tt	17					1		1	
Tt & Mgd	18	1					1		

TR & Mgd	18	1				1			
Tr & Vittnen	18					1			
TR & Tt	18	1				1			
Tt & Mgd	19				1			1	
TR & Mgd	19	1						1	
Tr & Vittnen	19	1						1	
TR & Tt	19					1		1	
Tt & Mgd	20			1			1		
TR & Mgd	20			1			1		
Tr & Vittnen	20						1		
TR & Tt	20			1			1		
Tt & Mgd	21			1			1		
TR & Mgd	21			1			1		
Tr & Vittnen	21		1				1		
TR & Tt	21			1			1		
Tt & Mgd	22					1		1	
TR & Mgd	22	1						1	
Tr & Vittnen	22	1						1	
TR & Tt	22					1		1	
Tt & Mgd	23					1		1	
TR & Mgd	23		1					1	
Tr & Vittnen	23	1						1	
TR & Tt	23				1			1	
Tt & Mgd	24	1						1	
TR & Mgd	24	1						1	
Tr & Vittnen	24							1	
TR & Tt	24	1						1	
Tt & Mgd	25			1				1	
TR & Mgd	25	1						1	
Tr & Vittnen	25	1						1	
TR & Tt	25				1			1	
Tt & Mgd	26			1			1		
TR & Mgd	26			1			1		
Tr & Vittnen	26			1			1		
TR & Tt	26			1			1		
Tt & Mgd	27	1					1		
TR & Mgd	27	1					1		
Tr &	27	1					1		

Vittnen										
TR & Tt	27	1					1			
Tt & Mgd	28		1				1			
TR & Mgd	28		1				1			
Tr & Vittnen	28		1				1			
TR & Tt	28		1				1			
Tt & Mgd	29		1				1			
TR & Mgd	29	1					1			
Tr & Vittnen	29	1					1			
TR & Tt	29		1				1			
Tt & Mgd	30			1			1			
TR & Mgd	30			1			1			
Tr & Vittnen	30		1				1			
TR & Tt	30		1				1			
Tt & Mgd	31				1		1			
TR & Mgd	31		1				1			
Tr & Vittnen	31					1	1			
TR & Tt	31					1	1			
Tt & Mgd	32			1				1		
TR & Mgd	32		1					1		
Tr & Vittnen	32							1		
TR & Tt	32			1				1		
Tt & Mgd	33				1			1		
TR & Mgd	33				1			1		
Tr & Vittnen	33					1		1		
TR & Tt	33				1			1		
Tt & Mgd	34				1			1		
TR & Mgd	34				1			1		
Tr & Vittnen	34							1		
TR & Tt	34				1			1		
Tt & Mgd	35			1				1		
TR & Mgd	35	1						1		
Tr & Vittnen	35	1						1		
TR & Tt	35			1				1		
Tt & Mgd	36				1			1		
TR & Mgd	36	1						1		
Tr & Vittnen	36		1					1		
TR & Tt	36				1			1		

Tt & Mgd	37			1					1	
TR & Mgd	37				1				1	
Tr & Vittnen	37								1	
TR & Tt	37	1							1	
Tt & Mgd	38				1		1			
TR & Mgd	38	1					1			
Tr & Vittnen	38	1					1			
TR & Tt	38					1	1			
Tt & Mgd	39				1			1		
TR & Mgd	39	1						1		
Tr & Vittnen	39	1						1		
TR & Tt	39				1			1		
Tt & Mgd	40		1				1			
TR & Mgd	40		1				1			
Tr & Vittnen	40	1					1			
TR & Tt	40		1				1			